

HRVATSKI VOJNIK

Broj 61. Godina II. 25. studenoga 2005. www.hrvatski-vojnik.hr BESPLATNI PRIMJERAK

€ 2,10•CAD 3,00•AUD 3,30•USA 2,00•CHF 3,50•SIT 430,00•SEK 17,00•DKK 17,00•NOK 17,00•GBP 15,50•

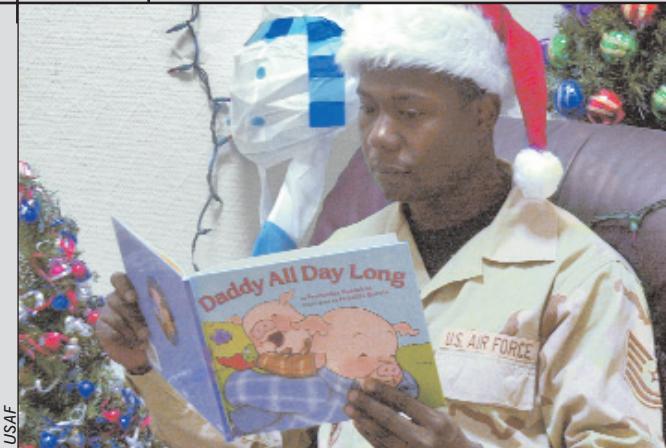

**Mladi hrvatski piloti na svom prvom bojnom
gadanju borbenim MiG-om 21**

Bojno gadanje vrhunac obuke vojnog pilota

PRINTED IN CROATIA
ISSN 1330 - 500X
9 771330 500003

JUGOZAPADNA AZIJA

Videopriča za djecu

Američko ratno zrakoplovstvo uvelo je zanimljiv način kontakta svojih pripadnika s njihovim obiteljima. Zrakoplovci, udaljeni od svojih najbližih zbog misije u Jugozapadnoj Aziji, dobili su prigodu da svojoj djeci pošalju videosnimku na kojoj im čitaju iz slikovnica, ili jednostavno govore. Dosad je više od 140 vojnika iz jedne zrakoplovne baze snimilo takvu vrpcu. "Znam mnoge roditelje koji se boje da će ih njihova djeca zaboraviti kako izgledaju i kako govore" - rekao je jedan od organizatora te akcije, dodavši da te snimke omogućuju zrakoplovima da "i dok su tako daleko budu dio života svoje djece".

BERN

Neisplativa prodaja

Srpsko ministarstvo obrane objavilo je da Čileancima otkazuje dogovorenou prodaju 93 rabljena tenka tipa Leopard 2 A4. Razlog su dodatni troškovi koji su obuhvaćeni poslom, a odnose se na dovoz u Južnu Ameriku, nadogradnju tenkova i uvježbavanje novih vozača. Analiza je pokazala da bi takav posao za Švicarce naposljetku bio neisplativ. Što se tiče druge rabljene vojne opreme, Švicarci će je pokušavati vratiti u zemlje njezinog podrijetla ili, ako im to ne uspije, reciklirat će je u Švicarskoj.

ALŽIR

Bez pješačkih mina

Alžirska vojska je 21. studenog onesposobila svoje posljednje pričuve pješačkih mina, uništivši 3030 primjeraka u mjestu Hassi Bahbah, u sjevernom dijelu regije Djeffa. Završnom postupku naočili su alžirski predsjednik Abdelaziz Bouteflika i Jody Williams, dobitnica Nobelove nagrade i koordinator Međunarodne kampanje za zabranu pješačkih mina. Uništenje ukupno 150 050 alžirskih mina posljedica je sporazuma koji su potpisali 2000. godine. Sporazum je od prosinca 1997. potpisalo još 146 zemalja.

LONDON

Kraljevski posjet

Pošlog tjedna britansku zračnu bazu Coltishall posjetila je osobno kraljica Elizabeta II., i to u povodu 65. godišnjice baze, ali i zračne Bitke za Britaniju. Dočekao ju je zapovjednik baze brigadir Graham Wright,

počasna garda i glazba, te prelet devet zrakoplova tipa Jaguar. Kraljevsku gošću nisu pozdravili samo djelatnici baze, nego i njihove obitelji te bivši pripadnici nekoliko postrojbi kojima je Coltishall dom. Prema riječima zapovjednika, unatoč opsežnom obilasku postrojenja baze i tehničkih dostignuća, kraljicu su najviše zanimali upravo kontakti s ljudima.

PALRA

Odlazak indijskog heroja

Tijelo Umraoa Singha, posljednjeg indijskog nositelja Viktorijinog križa, uz pune je vojne počasti kremirano 22. studenog na ceremoniji kojoj je nazario i načelnik GS-a indijske vojske, britanski diplomati i Singhovi bivši suborci. Dan ranije veliki ratnik, kako su ga nazvali, umro je u 86. godini od raka prostate. Singh je najviše britansko priznanje za hrabrost dobio tijekom II. svjetskog rata, nakon što je na burmanskom ratištu sam odbio napade Japanaca naoružan tek starinskom puškom za punjenje kroz cijev.

MANILA

Nenadano slijetanje

Dva zrakoplova Američkog ratnog zrakoplovstva tipa F-16 22. studenog prisilno su sletjela na glavnu filipinsku međunarodnu zračnu luku nakon što je jedan od njih imao probleme s motorom. Riječ je o zrakoplovima 35. lovačke eskadre, koji su se vraćali iz Singapura prema svojoj bazi u Misawi, u Japanu. Nakon uspješnog prizemljenja u zračnu luku, obavljena je procjena kvara a zatim je organiziran popravak zrakoplova.

Nakladnik:

MINISTARSTVO OBRANE REPUBLIKE HRVATSKE

Glavni urednik: Željko Stipanović
(zeljko.stipanovic@morf.hr)Zamjenik glavnog urednika: Vesna Pintarić
(vesna.pintaric@morf.hr)Zamjenik glavnog urednika za Internet:
Toma Vlašić (toma.vlasic@morf.hr)Izvršni urednik: Mario Galić
(mario.galic@morf.hr)Urednici rubrika: Marija Alvir
(marija.alvir@morf.hr), Domagoj Vlahović

Urednik fotografije: Tomislav Brandt

Novinari: Leida Parlov, Milenka Pervan Stipić

Fotografi: Davor Kirin, Dubravko Kovač

Grafička redakcija: Zvonimir Frank (urednik)
(zvonimir.frank@zg.htnet.hr), Ante Perković,

Predrag Belušić, Damir Bebek

Webmaster: Drago Kelemen (dragok@morf.hr)

Prijevod: Jasmina Pešek

Tajnica redakcije: Mila Badrić-Gelo

tel: 4568-041

Redaktor: Danica Pajić

Lektor: Lidija Bogišić

Korektor: Gordana Jelavić

Marketing i financije: Igor Vitanović

tel: 4568-699;

fax: 4551-852

Preplata: Inozemstvo: u korist: TISAK trgovacko d.d.
Slavonska avenija 2, 10 000 Zagreb
(za: Služba za odnose s javnošću i informiranje), devizni račun u Zagrebačkoj banci
30101-620-2500-3281060.Tuzemstvo: u korist: TISAK trgovacko d.d.,
Slavonska avenija 2, 10 000 Zagreb, (za:
Služba za odnose s javnošću i informiranje),
žiroračun 2360000-1101321302 poziv na broj
165, cijena 280,00 kn godišnje, Molimo pretplatnike da nakon uplate kopiju uplatnice
pošalju na adresu TISAK trgovacko d.d.
Slavonska avenija 2, 10 000 Zagreb.**AKD** Tisak:
AKD Agencija za komercijalnu
djelatnost d.o.o., Zagreb, Savska 31

Naslov uredništva:

MORH

Služba za odnose s javnošću i informiranje, p.p.
252, 10002 Zagreb, Republika Hrvatska
<http://www.hrvatski-vojnik.hr>E-mail: hvojnik@morf.hr
Naklada: 6000 primjerakaU članstvu Europskog udruženja vojnih novinara
(EMPA)Rukopise, fotografije i ostali materijal ne vraćamo.
Copyright HRVATSKI VOJNIK, 2005.Novinarski prilozi objavljeni u Hrvatskom vojniku nisu
službeni stav Ministarstva obrane RH**Mladi piloti na svom
prvom bojnom gađanju
borbenim MiG-om 21**

Vojni piloti 2. naraštaja koji su uspješno završili preobuku za let nadzvučnim avionima, njih šestorica i troje njihovih kolega iz 1. naraštaja, izveli su svoje prvo bojno gađanje raketama zrak-zrak i tako ušli u sastav borbenih pilota HRZ-a

Strana 4

Obilježena četrnaesta obljetnica vukovarskog stradanja

Cijeli se ovogodišnji protokol odvijao u znaku pitanja *Gdje da tražim sina svoga?*, a cijela bi se vukovarska tragedija mogla ukratko svesti na rečenicu jednog vukovarskog branitelja: *"Dušu su nam ovdje amputirali, a za nju nema proteze"*

Strana 8

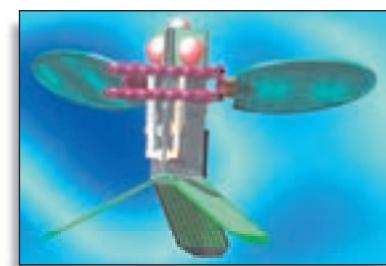
**Potpore kandidatima koji
su prošli tranzicijsku
radionicu SPECTRA-e**

PRIOM je usmjeren prema 3000 izdvojenih osoba koje dolaze s područja posebnog državnog interesa i drugih ekonomski nerazvijenih područja RH. Počeo se provoditi početkom 2004. u suradnji sa SPECTRA-om

Strana 12

Tajna oružja budućnosti

Minijaturne službe za zaštitu i spašavanje: kukoliki roboti - superizvidnici u ne tako dalekoj budućnosti preuzet će mnoge poslove i znatno pomoći u saniranju nezgoda i potrazi za preživjelima

Strana 20

Naslovnicu snimio Tomislav BRANDT

Mladi hrvatski piloti na svom prvom bojnom gađanju borbenim MiG-om 21

Bojno gađanje - vrhunac

Vojni piloti 2. naraštaja koji su uspješno završili preobuku za let nadzvučnim avionima, njih šestorica i troje njihovih kolega iz 1. naraštaja, izveli su svoje prvo bojno gađanje raketama zrak-zrak i tako ušli u sastav borbenih pilota HRZ-a te postali jedna cjelina koja će u narednom razdoblju biti nositelj svega onoga što će se događati u HRZ-u, odnosno lovačkom zrakoplovstvu

Leida PARLOV, snimili Tomislav BRANDT i Ivan BOSAK

Postati borbeni pilot i ukrotiti borbeni zrakoplov san je svakog mladog vojnog pilota koji se odluči svoj život posvetiti ratnom zrakoplovstvu. To je vrh piramide njihovog profesionalnog

kako bi mogli uspješno upravljati borbenim zrakoplovom i tako postati čuvari zračnog prostora.

Šestorica mladih pilota polaznika 2. naraštaja, koji su u Zrakoplovnoj bazi Pula uspješno završili osnovnu preobuku za let borbenim zrakoplovima, u našem slučaju to je MiG-21, te započeli borbenu obuku, i trojica njih-

poziva, jer iznad toga postoje, kako oni sami vole reći, samo sve-mirski program i astronauti. Ali put do vrha nije nimalo jednostavan i na njega ne mogu stići baš svi. Uz veliku ljubav, motivaciju i entuzijazam ti mladi ljudi moraju proći zahtjevnu borbenu obuku

vih kolega iz 1. naraštaja, izveli su sredinom studenoga svoje prvo bojno gađanje raketama zrak-zrak. Gađanje se provodilo, kako nam je objasnio zapovednik Zrakoplovne baze Pula brigadir Ivan Bosak, raketama zrak-zrak R-60 na cilj metu. Nakon "laširanja", odnosno prvog samostalnog leta borbenim zrako-

obuke vojnog pilota

plovom, upravo je to prvi veliki korak na-
kon kojeg osjećaju da su doista postali
"pravi" borbeni piloti.

I vaša je novinarska ekipa na svoj način bila sudionik tog dogadanja u ZB-u Pula 10. studenoga. Prvi MiG trebao je uzletjeti u 9 sati, ali kao što obično biva, pre-sudnu ulogu u provođenju cijele aktivnosti odigralo je vrijeme. Meteosituacija je bila loša, kao i tijekom cijele obuke, tako da se zapovjednik nakon izviđanja odlučio za čekanje. Čekanje na stajanci se odužilo, nesigurnost i napetost se iz sata u sat povećavala, a svako malo smo pogledavali u nebo očekujući spasonosno sunce koje je trebalo rastjerati magluštinu i oblake.

I baš

vi nastavnici letenja i zapovjednik Bosak. Trebalо je još pričekati dvadesetak minuta do povratka a kada smo ugledali prvo-ga, svi smo odahnuli sretni što je sve dobro prošlo. I onda, naravno, čestitke.

"Radilo se dosta. Svaki dan je bilo najmanje tri leta, ali poslije ovakvog posla čovjek osjeća zadovoljstvo, jer vidi da je napravio konkretni posao. Ispalili su prvu raketu i znaju što znači borbeno djelovati u zraku raketom zrak-zrak", rekao je zapovjednik ZB-a Pula brigadir Bosak, čovjekiza kojeg je 25 godina letačkog is-

kada
smo se pomirili s
gorkom činjenicom da
ćemo se u redakciju vratiti ne-
obavljenom poslu, zapovjednik se
vratio s ponovnog izviđanja i dao "zeleno
svjetlo". Naš je fotograf imao na raspolaganju "safety car", koji ga je vozio na
pozicije s kojih je mogao najbolje foto-
grafirati. Posljednje pripreme, ulazak u
avion i prvi su piloti nakon pet sati čeka-
nja krenuli na svoj prvi "borbeni zada-
tak". Za njima su postupno uzlijetali i os-
tali, među kojima su naravno bili i njiho-

kustva. Napomenuo je kako je to zapravo tek početak njihove borbene obuke. Svi oni iza sebe imaju 240 do 300 sati leta na Pilatusu, ali to je ipak školski avion, dok je borbeni MiG 21 avion koji ne trpi pogreške i sigurno je jedan od najtežih za le-tenje. MiG 21 zahtijeva dobru pri-premu i obuku, stručnost i koncen-traciju da bi se njime upravljalo, a svaka pogreška se skupo plaća. S tim se slažu i naši novi, mladi borbeni piloti koji ne skrivaju zadovoljstvo što im se ostvarila najveća želja kad je riječ o njihovom profesionalnom pozivu. "Najfascinantnije na ovom avionu, u usporedbi s Pilatusom i drugim avionima, jest njegova brzina. To je mrazni avion s kojim se mi prvi put srećemo i koji doslovce pri polijetanju "riga" vatru iza sebe. "Osnovni tip obuke

■ Brigadir Bosak ističe kako je ovo tek početak, te da mladim pilotima još predstoji borbena obuka na ciljeve na zemlji, i to raketama, bombama i streljačkim naoružanjem, koja bi trebala biti gotova do početka prosinca. Očekuje kako će u narednom razdoblju biti još dosta ovakvih aktivnosti, kao i sudjelovanja u zajedničkim vježbama sa zračnim snagama zemalja NATO saveza, te da će upravo ti mlađi ljudi biti glavni nositelji partnerskih ciljeva

provodi se na Utvi 75, a potom se prelazi na Pilatus PC-9. Već je tu osnovna razlika u brzini i načinu razmišljanja, ali kad uspijete uloviti korak s MiG-om 21, možete biti ponosni", rekao nam je natporučnik Christian Jagodić, a satnik Adrijan Celija dodaje kako je to avion koji pilot ne dopušta da se opusti te da prilikom svakog leta treba biti potpuno spremna i koncentrirana. "Svi smo ponosni jer smo postali borbeni piloti, što je i bio san svih nas kad smo krenuli na školovanje za vojne pilote. Zapravo još uvijek smo na neki način 'početni' borbeni piloti, jer moramo završiti borbenu obuku do kraja, a i poslije toga slijedi nam daljnje usavršavanje u stručnom dijelu", rekao je satnik Celija. Za provedbu cijele aktivnosti organizirane su namjenski organizirane snage koje su odradivale sve poslove i radnje koje su prethodile gađanju, a veliku ulogu u svemu su imali i zrakoplovno-tehnički sastav, kao i cjelokupni pilotski sastav, a logističku potporu je uz ZB Pula dala i 91. zrakoplovna baza Zagreb.

Brigadir Bosak ističe kako je ovo

■ Za provedbu cijele aktivnosti organizirane su namjenski organizirane snage koje su odradivale sve poslove i radnje koje su prethodile gađanju, a veliku ulogu u svemu imao je i zrakoplovno-tehnički sastav

tek početak, te da mladim pilotima još predstoji borbena obuka na ciljeve na zemlji, i to raketama, bombama i streljačkim naoružanjem, koja bi trebala biti gotova do početka prosinca. Tada će, kaže zapovjednik ZB-a Pula, mlađi piloti biti kvalificirani za uporabu aviona u osnovnoj i u pomoćnoj namjeni. Osnovnoj - presretanje ciljeva u zraku i gađanje ciljeva u zraku vođenim raketama i pomoćnoj - djelovanju po zemaljskim ciljevima sa svim ubojitim sredstvima koja se na taj dio odnose. Očekuje kako će u narednom razdoblju biti još dosta ovakvih aktivnosti, kao i sudjelovanja u zajed-

ničkim vježbama sa zračnim snagama zemalja NATO saveza, te da će upravo ti mlađi ljudi biti glavni nositelji partnerskih ciljeva. "Nadam se da će se do početka prosinca završiti taj dio grupiranja obuke 21. i 22. eskadrile, znači mlađih piloti prve i druge generacije, koji su budućnost HRZ-a. Oni su ti koji će u godinama koje su pred nama biti nositelji svega onoga što će se događati u lovačkom zrakoplovstvu", rekao je zapovjednik ZB-a Pula brigadir Bosak. ■

natporučnik Igor Trošelj

Nakon svog uspješnog prvog raketiranja natporučnik Igor Trošelj nije mogao sakriti zadovoljstvo.

"Ovo je trenutak kad dječak postaje muškarac. Sretan sam što je sve prošlo dobro i što mi je sve išlo po planu. Mi zrakoplovci uvek kažemo da ono što na zemlji znamo za pet u zraku znamo za tri, iako se ja uvjek trudim i u zraku biti za pet. Ovo je san svakog od nas koji smo se odlučili posvetiti ratnom zrakoplovstvu.

Normalno je da sam prije leta osjećao određenu napetost, ali onu pozitivnu, adrenalinsku. Već sam tijekom obuke na Pilatusu imao fantastičnog nastavnika letenja koji je u mene unio nešto malo više. Bojno gadanje je vrh piramide borbene obuke vojnog pilota".

Mladi piloti koji su u ZB-u Pula uspješno završili osnovnu preobuku te počeli borbenu obuku na MiG-u 21

Svečano u ZB-u Pula

Zrakoplovna baza Pula prigodno je 11. studenoga obilježila 14. godina svoga djelovanja. Svečanost je počela polaganjem vijenaca i paljenjem svijeća na spomen-obilježju poginulim braniteljima, a održana je i svečana komemoracija u spomen dvojice pripadnika zrakoplovne grupe Marjana Vinkovića i Dušana Bulešića te dvojice pripadnika specijalne postrojbe MUP-a Vicalja Marjanovića i Steve Grbića, koji su prije četrnaest godina poginuli prilikom razminiranja uzletno-sletne staze. "Njihovo je domoljublje bilo jače od izazova opasnosti. Svojom su žrtvom spasili žive kako bismo mi mogli slobodno živjeti", rekao je zapovjednik ZB-a Pula brigadir Ivan Bosak.

Brigadir Bosak je ukratko podsjetio na nastanak i razvoj ZB-a Pula, istaknuvši da su djelatnici Zrakoplovne baze Pula dali velik doprinos u Domovinskom ratu, te da su svoju zrelost i sposobljenost osobito pokazali u pobjedičkim akcijama Hrvatske vojske Bljesak i Oluja. Govoreći o radu Zrakoplovne baze u ovoj godini, Brigadir Bosak je rekao kako je ova godina obilježena nastavkom obuke mladih piloti na MiG-u 21, te sustavnim pomladivanjem kadra Zrakoplovne baze Pula radi dostizanja NATO standarda. "Zrakoplovna baza Pula će kao i do sada s punim elanom raditi na provedbi svih zadaća koje se pred nju postave", zaključio je brigadir Bosak. Svečanost je završila dodjelom pohvala i zahvalnica djelatnicima baze.

L. Parlov

Obilježen Dan sjećanja na žrtvu Vukovara 1991. i četr Gdje je još 504 vukovars

Cijeli se ovogodišnji protokol odvijao u znaku pitanja *Gdje da tražim sina svoga?*, a cijela bi se vukovarska tragedija mogla ukratko svesti na rečenicu jednog vukovarskog branitelja: "Dušu su nam ovdje amputirali, a za nju nema proteze"

Napisala i snimila Marija ALVIR

U znaku pitanja *Gdje da tražim sina svoga?* održana je četrnaesta obljetnica vukovarskog stradanja, a ovogodišnji je program obuhvaćao razna prigodna događanja priređena u Vukovaru od 13. do 20. studenoga.

Kolona sjećanja najbrojnija dosad

Kao i svake godine, Dan sjećanja na žrtvu Vukovara 1991. počeo je okupljanjem u vukovarskoj bolnici u jutarnjim satima 18. studenoga, a u koloni sjećanja, dugoj oko tri kilometra, sudjelovalo je oko petnaest tisuća ljudi, najviše dosad. Polaganjem vijenaca i paljenjem svijeća počast vukovarskim žrtvama odala su brojna izaslanstva, a ostali sudionici Križnog puta položili su ruže na grobove branitelja i civila na vukovarskom Memorijalnom groblju žrtava iz Domovinskog rata, gdje je ujedno požeški biskup mons. Antun Škvorčević predvodio misu za sve poginule i nestale hrvatske branitelje i civile. Dan kasnije, 19. studenoga slično je obilježeno i stradavanje žrtava Borova Naselja, no u koloni sjećanja od nekadašnjeg Borovo commercer do crkve Gospe Fatimske bilo je znatno manje sudionika, a odlaskom u Borovo Selo i polaga-

njem vijenca u Dunav, kao i kod spomen-obilježja na farmi Lovas odali su počast u žrtvama Domovinskog rata stradalim na tom području.

Posljednji dan obilježavanja vukovarske tragedije počeo je u Gradskoj knjižnici utemeljenjem Memorijala *Grad - to ste vi posvećenog novinaru i ratnom izvjestitelju Siniši Glavaševiću*, ubijenom na Ovčari na taj dan 1991. godine. Na mjestu nekadašnjeg koncentracijskog logora Velepromet također su položeni vijenci i zapaljene svijeće te je služena misa za vukovarske žrtve, a ovogodišnje sjećanje na žrtvu Vukovara 1991. završilo je na Ovčari. Položeni su vijenci i zapaljene svijeće i podno spomen-obilježja te kod mjesta masovne grobnice označenog s 200 čempresa posadenih u spomen na 200 ekshumiranih posmrtnih ostataka, a pročitana su imena 192 identificiranih vukovarskih žrtava ekshumiranih iz te masovne grobnice.

Mnogo pitanja i obećanja, malo nade i strpljenja

Cijeli se ovogodišnji protokol odvijao u znaku pitanja *Gdje da tražim sina svoga?*, a cijela bi se vukovarska trage-

naesta obljetnica vukovarskog stradanja kih branitelja i civila?

dija mogla ukratko svesti na rečenici jednog vukovarskog branitelja: "Dušu su nam ovdje amputirali, a za nju nema proteze."

Iako je u koloni sjećanja bilo ponajviše Vukovaraca, dani sjećanja na žrtvu Vukovara 1991. protekli su mirno i dostoјanstveno, a za razliku od prethodnih ove su godine i dvojica zapovjednika legendarne 204. vukovarske brigade stupala zajedno. I

dok se vukovarski branitelji nadaju da će

napokon biti dovršeno rješavanje statusa njihove ratne brigade početo prije dvije godine, obitelji zatočenih i nasilno odvedenih vukovarskih branitelja i civila nadaju se da će napokon saznati istinu o sudbini svojih najmilijih. U njihovo je ime Vukovar ovih dana pozvao sve one koji nešto znaju da napokon olakšaju savjest i pomognu u traganju za još 504 osobe koje se vode kao nestale. ■

Izložba o Vukovaru

Dan sjećanja na žrtvu Vukovara 1991. obilježen je na razne načine i u ostalim dijelovima Hrvatske, a tim je povodom Autobusni kolodvor Zagreb u suradnji s Ministarstvom obrane RH priredio prigodnu izložbu fotografija i videozapisa te dijelova vojničke opreme iz Vukovara pod nazivom *Sjećanje na Vukovar*. Na otvorenju izložbe 17. studenoga prigodnim govorima brojnim okupljenim uzvanicima i gostima obratili su se direktor Autobusnog kolodvora Franjo Žulj i zagrebački gradonačelnik Milan Bandić, a izložbu je otvorio ministar obrane Berislav Rončević. Iako neobično, zagrebački Autobusni kolodvor idealno je mjesto za takvu izložbu budući da ga dnevno posjeti oko deset tisuća ljudi, istaknuo je ministar Rončević. Izložbu su organizirali umirovljeni brigadir Dušan Viro, zamjenik direktora Autobusnog kolodvora, i bojnik Dinko Čutura, ravnatelj Vojnog muzeja, a može se razgledati do 27. studenoga.

DAN SJEĆANJA NA ŠKABRNJSKE ŽRTVE

U Škabrnji je 18. studenoga obilježena tužna obljetnica sjećanja na žrtve zločina koje su počinile srpske snage ubivši u jednom danu 34 nevinih ljudi. Njihova jedina krivica bijaše pripadnost hrvatskom narodu i želja da ostanu i brane svoja ognjišta. Sve su žrtve ubijene iz blizine, a slika masakriranih tijela dopremljениh u crnim vrećama u zadrsku bolnicu duboko se urezala u sjećanje cijele Hrvatske.

Time su Vukovar i Škabrnja postali točke poveznice sjećanja na patnju i bol koja su ta mjesta proživjela tijekom Domovinskog rata.

Program je počeo misom zadušnicom koju je predvodio mjesni župnik don Boris Pedić, da bi potom nijema kolona koju su činili brojna visoka izaslanstva Ureda predsjednika RH, Sabora, Vlade, udruga iz Domovinskog rata, te branitelji predvođeni ratnim zapovjednikom Samostalnog bataljuna Škabrnja Markom Miljanićem, obitelji, rodbini i prijatelji škabrnjskih žrtava, krenula prema groblju gdje su položeni vijenci i zapaljene svijeće. Tom su prigodom pročitana imena svim poginulih Škabrnjana, a najljepša riječ koja se toga dana mogla čuti za sve žrte bila je: Hvala!

Hvala za žrtvu i spremnost darivanja za slobodu Hrvatske.

Pitomo i mirno ravnokotarsko mjesto Škabrnja bilježi u svojoj ratnoj kronici tužnu priču o 25 hrvatskih branitelja koji su podarili svoje životе za slobodu domovine, te 55 nedužnih civila, nemoćnih staraca i žena ubijenih na svojim ognjištima i kućnom pragu. Osim tih žrtava još je šest mještana poginulo nakon rata od zaostalih mina, dok je deset hrvatskih branitelja iz okolnih mjesta poginulo braneci Škabrnju i Hrvatsku.

M. KARAČIĆ

Krim-odjel

Sastavni dio VI. HRV CON-a je Kriminalistički odsjek vojne policije, tzv. Crime Investigation Cell ili skraćeno CIS, koji djeluje u sastavu kabulske multinacionalne brigade. U kriminalističkom odsjeku naš tim se nalazi s talijanskim i njemačkim krim-timom

Iz Afganistana Tomislav KASUMOVIĆ

Hrvatski kriminalistički tim čine natporučnik Ante Cicvarić, voditelj tima, nadnarednik Vatroslav Trgovčić i narednik Dražen Hudiluk. U sklopu provedbe zadaća, Kriminalistički odsjek poduzima sve operativne mjere i radnje, kao i provedbu očevida svih onih slučajeva u koje su uključeni pripadnici ISAF-a, posebice slučajeva nezakonitog posjedovanja narkotika, nanošenja teških tjelesnih ozljeda, seksualnog zlostavljanja, prijevare, krivotvorena te očevida prometnih nezgoda u kojima su sudjelovali pripadnici ISAF-a, a da su pritom pretrpjeli teške tjelesne ozljede ili smrtno stradali.

Česte prometne nezgode

Odsjek kriminalističke vojne policije nakon poduzimanja mjera i radnji obvezan je, kao i ostali pripadnici, u postaji vojne policije podnijeti izvješće i proslijediti ih na sve potrebne adrese.

U dosadašnjem radu u mirovnoj misiji ISAF-VIII Kriminalistički odsjek je imao nekoliko postupanja, kao npr. očevidi i prometne nezgode, smrtno stradavanje pripadnika ISAF-a, očevidi provala u objekte ISAF-a, itd.,

što ukazuje na to da pripadnici Kriminalističkog odsjeka obavljaju različite zadaće iz područja djelovanja vojne policije. U svom radu i provedbi zadaća Odsjek potiče i ostvaruje izvanrednu suradnju s pripadnicima lokalne policije (KCP), pogotovo s načelnikom Kriminalističkog odsjeka KCP-a. Kvalitetna suradnja između pripadnika Kriminalističkog odsjeka unutar KMNB-a i lokalne policije vrlo je važna i uvelike olakšava rješavanje slučajeva, jer nerijetko se prometne nezgode događaju upravo između vozila ISAF-a i vozila lokalnog stanovništva, nad kojima Kriminalistički odsjek KMNB-a nema ovlasti, već to rješava lokalna policija.

Prošlog mjeseca urađen je očevid teške prometne nezgode u južnom dijelu Kabula. U njoj je sudjelovalo vozilo ISAF-a i civilno vozilo. Pri sudaru je jedna civilna osoba smrtno stradala, a dvije su zadobile teške tjelesne ozljede, dok je jedan pripadnik ISAF-a zadobio također teške tjelesne ozljede a drugi lakše. Nakon očevida, Kriminalistički odsjek je došao do spoznaje da je civilno vozilo skrivilo prometnu nezgodu zbog toga što je vozač vozio nedopuštenom stra-

nom za prometovanje. Takve prometne nezgode nisu rijetkost i samo dodatno upozoravaju na uvjete u kojima se odvija promet u Kabulu, gradu u kojem se lokalnom stanovništvu vozačke dozvole izdaju ispisane rukom na komadiću papira i gdje se prometni znakovi i prometna signalizacija mogu nabrojati na prste jedne ruke. Osim toga, prometnim nezgodama

Očevid teške prometne nesreće

pridonosi i činjenica da polovica vozila lokalnog stanovništva ima upravljač s lijeve strane, a druga polovica s desne strane, što doista može biti vrlo zbumujuće i opasno prilikom vožnje.

Zlatna medalja natporučniku Cicvariću

Hrvatski pripadnici Kriminalističkog odsjeka osim što su vrsni kriminalisti, svi su i vrsni strijelci. Naime, u organizaciji njemačkog Bundeswehra održano je njemačko-američko natjecanje u gađanju bojnim streličvom iz samokresa H&K model P8 i automatske puške G-36, pri čemu je bilo potrebno proći prvi krug kvalifikacija da bi se ušlo u idući. Iz samokresa je bilo potrebno pogoditi 5 pogodaka u tri mete na 25 metara udaljenosti. Nakon toga se išlo u drugi krug i ovisno o broju pogodaka dobivala se zlatna, srebrna ili brončana medalja. Za zlatnu medalju trebalo je imati šest pogodaka od 6 metaka, dok je za srebro trebalo imati pet pogodaka sa šest metaka. U gađanju puškom bilo je potrebno imati 17 pogodaka od 20 metaka u određeni gabarit, čime se automatski osvajalo njemačko priznanje za strijelca. Sve navedene kriterije u potpunosti je zadovoljio natporučnik Ante Cicvarić i time osvojio zlatnu medalju i priznanje strijelca što je vrlo respektabilna i priznata nagrada u njemačkoj vojsci. ■

Zlatna medalja izvrsnom strijelcu

Uručenje peticije

Na znak sredovječnog čovjeka iz prvog reda skupina se zaustavlja i ubrzo me uz golemu buku okružuje. Nije ugodno, ali nema nazad. Pokušavam ostati miran. Ubrzo mi vođa predaje peticiju i iznosi mnogobrojne pritužbe i zahtjeve...

Iz Pakistana Zlatko SUDIĆ

Tjedan počinje uobičajenim zaćama, ne nagovještavajući ništa posebno. Poslijepodne smo iz ureda časnika za vezu pakistanske vojske u našem području odgovornosti, ili kako ga mi zovemo "lokalni autoritet", primili pismo, bolje reći zahtjev stanovnika ovog dijela Kašmira da nam uruče peticiju, za sada nepoznatog sadržaja. Dogovor je da "sretnik" koji će obaviti taj dio posla budem ja. Svi znamo kako je ugodno i lako stati pred stotinjak nepoznatih ljudi, za koje ne znaš kako su raspoređeni i koje su im stvarne namjere. To su ljudi koji traže rješenje svojih problema, a ti si im u tom trenutku onaj u kojega polazu nade, kojem iznose svoje probleme i u kojega vjeruju. Ali što je tu je, ujutro se budim, još jednom prolazim kroz proceduru, pripremam papire i s nestavljenjem očekujem početak događaja.

Primopredaja peticije uz transparente i pjesmu

Nešto iz deset sati dolazi najavljeni na skupina u neočekivanom broju. Došlo ih je više nego dvostruko od najave. Približavaju se glasno izvikujući parole i pjevajući pjesme, naravno za mene potpuno nerazumljive. Oko mjesta na kojem će biti pri-

mopredaja peticije okupile su se neke televizijske i radijske ekipe, te desetak fotografa i novinara, koji su se međusobno naguravali kako bi izborili poziciju s koje će zabilježiti što bolje kadrove. Po prvim pokretima procjenjujem da je skupina dobro organizirana i da je cijeli događaj dobro pripremljen. Dok mi se približavaju, sve se bolje vide transparenti koji su naoružani, a buka postaje sve glasnija. Na čelu gomile ističu se četiri osobe. Jedna će sigurno voditi predaju peticije i pokušati mi iznijeti probleme i zahtjeve. Na znak sredovječnog čovjeka iz prvog reda skupina se zaustavlja i ubrzo me uz golemu buku okružuje. Nije ugodno, ali nema nazad. Pokušavam ostati miran. Ubrzo mi vođa predaje peticiju i iznosi mnogobrojne pritužbe i zahtjeve. Nakon provjere je li peticija pravovaljena i u skladu s pravilima, objašnjavam im da će njihovi pismeni zahtjevi, s moje strane, biti proslijedeni u zapovjedništvo misije, a nakon toga i na konačnu adresu. Nakon još nešto izmijenjenih riječi slijedi stisak ruke s velikim brojem okupljenih, nakon

čega se oni uz pjesmu udaljavaju. S velikim olakšanjem stižem u postaju sretan da je sve gotovo i pripremam izvješće, ali me prekida kucanje na vratima ureda. Ulazi vozač i kaže: "Šefe, stiže još jedna!" Ne vjerujući pitam kakva još jedna, a on pokazuje na peticiju koja mi stoji na stolu i smješka se. Sve opet ispočetka. Gotovo isti scenarij samo s drugim glumcima, ovaj

■ Primanje peticije s povećanim mjerama sigurnosti

puta nešto žešćim i ozbiljnijim, ali o tome neki drugi put.

Svatovi

Kod nas bi neki rekli, ili bolje reći zapjevali, „Udaše mi moju Tenu, doveli i tamburaše, meni osta samo želja i neispunjene čaše“, koje bi naravno bile pune rakije... Svi bi se veselili, a mладenci bi sami odabrali svog izabraniča, znajući zašto i s kim ulaze u zajednički život, a tom prigodom bi se mnogo pojelo i popilo. Ali ovdje to ide malo drugčije. Barem u slučajevima koje sam do sada vidio, iako ima i izuzetaka. Uglavnom neka manja povorka šeta cestom do mjesta proslave, do iznemoglosti ispijaju goleme kolice Pepsija i čaja, rijetko kada pjevaju. Siguran sam da bi oni i zapjevali da imaju dobru podlogu. A možda i suojećaju s mладencima, jer se oni uglavnom prvi put u životu vide.

Nije neuobičajeno da se međusobno žene bliski rođaci, kako bi novac koji se daje u miraz ostao u obitelji. Moram reći da je ponekad tužno vidjeti umjetne osmjehe na licima mладenaca koji nemaju nikavog izbora jer je došlo njihovo vrijeme i tako mora biti. Siguran sam, bez obzira na sve priče, da oni ravnodušno čekaju svoju sudbinu koju im, naravno, određuje netko drugi i pate ostatak života za nekom Tenom ... ■

Bučna skupina okružila je vojnog promatrača koji provjerava je li peticija pravovaljana

Potpore kandidatima koji su prošli tranzicijsku radionicu SPECTRA-e

PRIOM - program reintegracije izdvojenog osoblja

PRIOM je usmjeren prema 3000 izdvojenih osoba koje dolaze s područja posebnog državnog interesa i drugih ekonomski nerazvijenih područja RH. Počeo se provoditi početkom 2004. u suradnji sa SPECTRA-om. U sklopu projekta je uspostavljen reintegracijski fond iz kojeg se dodjeljuju sredstva kao dopunska potpora kandidatima koji su prošli tranzicijsku radionicu SPECTRA-e

Napisala i snimila Milenka PERVAN STIPIĆ

snimio Davor KIRIN

■ Bojnik Zvonko Popović iz Odjela za tranziciju, voditelj PRIOM-a za Hrvatsku umirovljeni brigadir Ivan Čeko i Sunčanica Skupnjak - Kopić iz PRIOM-ovog ureda za integraciju posjetili su dva korisnika programa

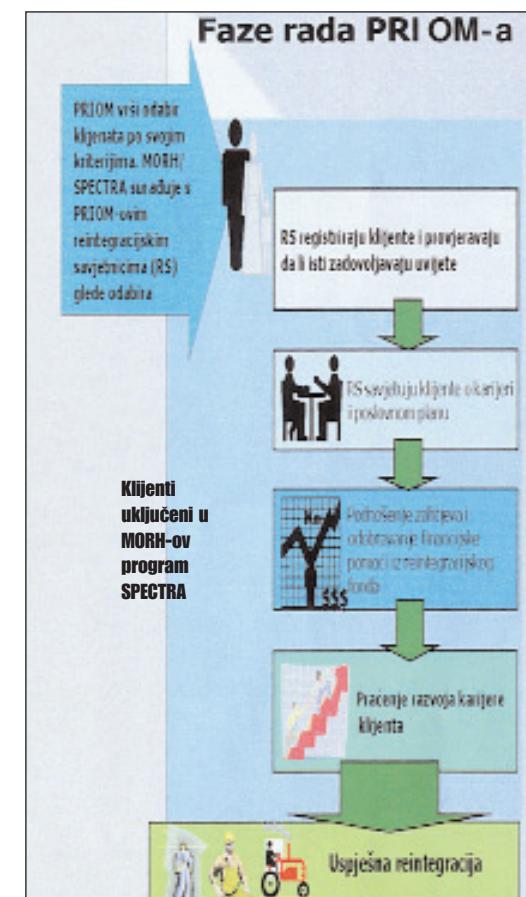
za sufinanciranje kupnje osnovne opreme/alata/stada/jata, za stručno usavršavanje za potrebe budućeg zaposljavanja, za adaptaciju poslovnog prostora, depozit za dobivanje kredita, kao i pomoći pri dobivanju administrativnih dozvola. Pristup PRIONU dosad je zatražilo 1812 izdvojenih osoba te dostavilo svoje registracijske formulare, od toga je 1576 kandidata prošlo individualno savjetovanje s reintegracijskim savjetnicima radi ispunjavanja prijavnog formulara za reintegracijski plan, kao i ispitivanje drugih mogućnosti za njihovu uspješnu reintegraciju. Od početka provedbe projekta ugovori su potpisani s 1043 kandidata te su im

Nakon uspostave mira i stabilnosti u RH, te s mogućnošću dobivanja punopravnog članstva u Europskoj uniji i NATO-u, Ministarstvo obrane suočeno je sa zadaćom reforme oružanih snaga u njihovoj strukturi i veličini. Posljedica reforme, radi smanjenja troškova i prilagodbe NATO-ovim standardima, između ostalog je i postupno izdvajanje određenog dijela vojnog i civilnog osoblja MO-a i OS-a koje je počelo potkraj 2002. godine.

1043 kandidata dobili sredstva reintegracijskog fonda

Međunarodna organizacija za migracije - IOM, sa sjedištem u Ženevi, trenutačno ima 120 zemalja članica, među kojima je od 1993. godine i Hrvatska. IOM usko surađuje s Vladowom RH, te međunarodnim i nevladinskim organizacijama u RH na svim područjima vezanim za migracije. IOM-ov ured za Hrvatsku nalazi se u Zagrebu i jedna od njihovih aktivnosti je program PRIOM. To je program reintegracije izdvojenog osoblja MORH-a, usmjeren potpori produktivnog i učinkovitog osposobljavanja

i reintegracije izdvojenog osoblja u civilni dio društva. Ministarstvo obrane prepoznalo je IOM-ovu stručnost i iskustvo u sličnim projektima smanjivanja vojnog osoblja u zemljama regije, te je zatražilo IOM-ovu pomoći u provedbi reintegracijskih aktivnosti, koje dopunjavaju Program tranzicije izdvojenog osoblja (SPECTRA) MORH-a. PRIOM je usmjeren prema 3000 izdvojenih osoba koje dolaze s područja posebnog državnog interesa i drugih ekonomsko nerazvijenih područja RH. PRIOM se počeo provoditi početkom 2004. u suradnji sa SPECTRA-om. U sklopu projekta je uspostavljen reintegracijski fond iz kojeg se dodjeljuju sredstva kao dopunska potpora kandidatima koji su prošli tranzicijsku radionicu SPECTRA-e. Provedba PRIOM-ovog programa moguća je zahvaljujući velikoj finansijskoj pomoći norveške i nizozemske vlade. Djelatnici PRIOM-a provode individualna savjetovanja s kandidatima, a pri procjeni izvodljivosti reintegracijskih planova i odobravanju sredstava fonda primjenjuju stroge kriterije. Reintegracijski fond se može rabiti

Mario Prskalo sa suprugom u pet plastenika uzgaja rajčicu i papriku, a planira ih podići još nekoliko

isplaćena sredstva reintegracijskog fonda. Najčešći oblik uporabe reintegracijske pomoći je sufinanciranje kupovine osnovne opreme/stada/jata (76,0%), zatim adaptacija poslovnog prostora (16,0%) i dodatno stručno usavršavanje potrebno za buduće zapošljavanje (8,0%).

PRIOM u Hrvatskoj ima svoje regionalne uredi i savjetnike, u Zagrebu, Rijeci i Splitu. Tim PRIOM-a od rujna 2004. prati provedbu reintegracijskih planova korisnika, a to znači da barem jednom godišnje idu u posjet nekom od korisnika. U jedan takav posjet bila je pozvana i naša ekipa kako bi vidjela i opisala stanje na terenu.

Postali uspješni uz pomoć sredstava fonda

Tog hladnog i maglovitog jutra krenuli smo u posjet razvojačenim braniteljima Mariju Prskalu iz Starog Slatnika blizu Gradiške te Marijanu Paviću iz Vrbova u Starom Petrovom Selu. U ekipi su bili bojnik Zvonko Popović iz Odjela za tranziciju, voditelj PRIOM-a za Hrvatsku umirovljeni brigadir Ivan Čeko, ekspert za integraciju u PRIOM-ovu Urednu Sunčanicu Skupnjak-Kopić te naša novinarska ekipa. Prije samog dolaska na imanje Marijana Pavića na putu su nas dočekali PRIOM-ovi savjetnici iz Osijeka, umirovljeni pukovnik Ilija Cota i umirovljeni bojnik Tomislav Babić. Oni su agronomi i pomažu onim korisnicima fonda koji se bave poljoprivrednom djelatnošću, u našoj priči to su navedena dva branitelja. Marijan Pavić iz Starog Petrovog Sela, bivši pripadnik

5.gbr, izišao je iz sustava 2004. kao 32-godišnjak i nije dugo razmišljao čime će se baviti. Nešto zemlje je imao, veći dio kupio te nakon što je prošao SPECTRA-inu radionicu i savjetovanje s PRIOM-ovim djelatnikom, potpisao je ugovor o dobivanju sredstava iz reintegracijskog fonda. Iz

mnogo toga znati: sa čime se sve u radu susreće ovaj poduzetnik, ima li teškoća administrativne prirode te kako pronaći iz njih izlaz. Napustili smo taj topli dom i nakon 20-ak minuta vožnje došli smo na imanje Maria Prskala, 33-godišnjeg razvojačenog branitelja, koji je sustav napustio 2003., te danas sa suprugom živi u lijepoj kući, koja se nazire već izdaleka jer je okružena s nekoliko plastenika, svaki površine 550 četvornih metara. Mario se kao i Marijan bavi povrtarstvom, ali je on i prije traženja sredstava iz reintegracijskog fonda imao plastenike, a dodatna sredstva samo su mu omogućila proširenje djelatnosti. Danas ima već pet plastenika u kojima uzgaja uglavnom rajčicu i papriku, i ima ugovor s jednom tvrtkom koja mu svu robu otkupljuje i odmah isplaćuje. Mario ne krije zadovoljstvo što se bavi tako unosnom djelatnošću, kaže kako ima dosta zemlje na kojoj će i dalje graditi plastenike. A za jedan plastenik veličine 55x10 m potrebno mu je 30 000 kuna i mjesec dana sočidnog rada.

Puni dojmova napustili smo ove dvije obitelji, od PRIOM-ovih djelatnika usput saznali o još mnogim uspješnim primjerima, razvojačenom branitelju koji je nakon stručnog tečaja iz računalnog dizajna i uz pomoć sredstava fonda već otvorio i obrat, te sklopio ugovor s jednom talijanskom malom tvrtkom do jednog branitelja iz Kijeva koji je zatražio sredstva za poljoprivrednu opremu i danas sebe smatra uspješnim. Odlučili smo vam bar nešto od toga ispričati... ■

- 84,8 % korisnika PRIOM-a pokrenuli su ili nastavili aktivnosti na području samozapošljavanja, uglavnom u poljoprivredi.**
- 15,2 % korisnika PRIOM-a oduševljeno se za zapošljavanje, i to preko obrazovanja/usavršavanja za potrebe budućeg zapošljavanja, uglavnom u uslužnim djelatnostima, kao što je transport i računalna djelatnost, odnosno sufinanciranje opreme za rad**

fonda su mu odobrena sredstva i tako je počeo raditi. Danas taj razvojačeni branitelj s dvoje djece već ima dva plastenika u kojima uzgaja povrće te prodaje na obližnjoj tržnici u Gradišci. Za sebe kaže da je jako zadovoljan, jer je uspio i sebe i suprugu zaposliti, a pri tom zdravo živi i vrlo pristojno zarađuje. Za vrijeme razgovora PRIOM-ovi savjetnici su željeli

Marijan Pavić iz Starog Petrovog Sela potpisao je ugovor o dobivanju sredstava reintegracijskog fonda i danas ima već dva plastenika u kojima uzgaja povrće

Na vojnom poligonu Cerovac

Ispitivanje radiorelejnih uređaja

Praćenje koraka s novim tehnologijama i upoznavanje s njima, tako se ukratko može opisati prošlost jedna aktivnost 40. brigade veze na vojnom poligonu Cerovac

Napisao i snimio Toma VLAŠIĆ

Oprema za
ispitivanje
na poligonu
Cerovac

Na vojnom poligonu Cerovac od 14. do 18. studenog 40. brigada veze provela je ispitivanje radiorelejnog uređaja Thales TRC 4000. Riječ je o uređaju nove generacije, renomiranog europskog proizvođača, koji korisnicima pruža brojna poboljšanja.

Pred oružanim snagama Republike Hrvatske je razdoblje opremanja novim sustavima, a sustavi veze su zbog svoje važnosti na modernom bojištu visoko na listi prioriteta svake vojske. Održavanje kvalitetne veze i u najtežim uvjetima te omogućavanje postrojbama pouzdane i učinkovite mreže za prijenos informacija i zapovijedanje danas je iznimno važna zadaća. Praćenje novih tehnoloških dostignuća na tom području jedan je od temeljnih uvjeta za ispunjavanje te zadaće. Moderna komunikacijska mreža treba ispuniti potrebe svih razina zapovijedanja za prijenos informacija u taktičkim bojišničkim uvjetima.

Nositelj projekta testiranja je Uprava za materijalne resurse MORH-a, a provoditelj 40. brigada veze. U testiranju, osim pripadnika 40. brigade,

sudjeluje i HKoV koji predstavlja načelnik G-6 KoV-a, načelnici G-6 korpusa i zapovjednici satnija veze gardijskih brigada. U testiranju sudjeluju i predstavnici tvrtke Thales te njezina hrvatskog partnera tvrtke PCE d.o.o. U svojstvu vanjskih suradnika sudjeluju i stručnjaci Zavoda za radiokomunikaciju i VF elektroniku Fakulteta elektrotehnike i računarstva Sveučilišta u Zagrebu.

TRC 4000 je radiorelejni uređaj koji omogućava prijenos od 2 do 8 Mbit. Ispituje se prema planu ispitivanja, za djelovanje u mirnodopskom i kriznom načinu rada. U mirnodopskom se mjere osnovne značajke i procjenjuju mogućnosti rada u optimalnim, mirnodopskim, uvjetima kad uređaj postiže punu protostnost od 8 Mbit. U kriznom se načinu rada provjeravaju mogućnosti uređaja u otežanim radnim uvjetima.

Ispituju se i mogućnosti djelovanja u uvjetima elektroničkog ometanja, odnosno ECCM značajke. Te su značajke od velike važnosti za sve vojne

komunikacijske uređaje jer je ometanje svih veza u modernim ratnim operacijama sveprisutno. Otpornost uređaja na elektroničko ometanje vrlo je važna karakteristika svakog modernog uređaja i treba joj posvetiti dužnu pozornost.

Na izdvojenom položaju

Ispitivanje se tehnički provodilo tako da je jedan radiorelejni uređaj TRC 4000 bio na poligonu Cerovac, a drugi na izdvojenom položaju na Mirkovici. Riječ je o postaji tvrtke Odašiljači i veze, a posada 40. brigade veze je na postaji provedla sve vrijeme testiranja. Postaja je na nadmorskoj visini od 1289 metara pa se posada osim svakodnevnih poslova ispitivanja uređaja suočavala i s kasnom jeseni koja na toj visini zna biti dosta vjetrovita i hladna.

No, to pripadnicima 40. brigade veze nije nikakva novost jer su im takvi terenski uvjeti rada uobičajeni. Ponekad se smrzavaju, ponekad su na vrućem ljetnom suncu, ali planovi rada, izobrazbe i testiranja na terenu obavljaju se stalno, bez obzira na vremenske uvjete.

Ispitivanje je proteklo prema planu a prikupljeni rezultati i iskustvo bit će od koristi postrojbi i oružanim snagama u cjelini. ■

Tijekom testiranja

Hodnja dočasnika u Vukovar

U povodu obilježavanja sjećanja na žrtvu grada Vukovara i na sve pale u obrani grada, Dočasnici zbor 3. korpusa HKoV-a proveo je 14. studenoga hodnju iz Nuštra do vukovarskog Memorijalnog groblja žrtava Domovinskog rata.

Dvadeset i šest dočasnika iz postrojbi i zapovjedništava 3. korpusa hodnju su počeli molitvom u nuštarškoj crkvi Duha svetoga i nastav-

vili smjerom Nuštar-Marinci-Bogdanovci-Vukovar-Memorijalno groblje gdje je 18 km duga hodnja i završila. Taj događaj je simbolična žrtva sudionika i istodobno iskaz dubokog poštovanja svima koji su u Domovinskom ratu dali živote za izgradnju Domovine. Istodobno bio je to i trenutak za prisjećanje na pokušaje proboda ovim smjerom prema Vukovaru u listopadu i studenome 1991. U počast žrtvama sudionici su hodnju završili misom u crkvi Gospe Fatimske u Borovu Nase-

lju koju je predvodio vojni kapelan zapovedništva 3. korpusa HKoV-a Ante Mihaljević uz koncelebraciju vojnog kapelana 3. gombr Aloja Kovačeka. Tijekom hodnje dočascnicima je uspomene iz herojskih dana obrane grada Vukovara evocirao časnički namjesnik Dejan Marošičević, sudionik obrane grada, a sada pripadnik 3. gombr.

Ž. BILIĆ

Primopredaja dužnosti zapovjednika SBO-a

U Središtu za borbenu obuku OSRH 18. studenog primopredaju dužnosti obavili su brigadir Zlatko Leček i pukovnik Mirko Stošić.

Prigodnoj svečanosti nazočili su zapovjednik ZIO-a HKoV-a brigadir Marjan Biškić i suradnici, zapovjednik SzOP-a Pula, brigadir Tomislav Tolić i

zapovjednik poligona OSRH na Slunju pukovnik Hrvoje Papst. Brigadir Leček vrlo uspješno je obnašao dužnost zapovjednika SBO-a, te odlazi na dužnost načelnika Nastavnog odjela Časničke škole HKoV-a, a dosadašnji načelnik Odjela za obuku i operacije i ujedno zamjenik zapovjed-

nika SBO-a, pukovnik Mirko Stošić preuzeo je dužnost zapovjednika SBO-a. Brigadir Leček se zahvalio svima na dosadašnjoj suradnji, dok je pukovnik Stošić istaknuo kako je svjestan velike odgovornosti za daljnje djelovanje SBO-a u razvoju OSRH.

I. MATOŠEVIĆ

Petar Mandac - najbolji vojnik HKoV-a

Natjecanje za najboljeg vojnika HKoV-a na raspjata 3/05. održano je od 14. do 17. studenog u Središtu za obuku pješaštva u Sinju.

U natjecanju je sudjelovalo deset ekipa postrojbi HKoV-a s ukupno 40 natjecatelja, a natjecali su se u osam disciplina: - motoričke sposobnosti, izrada streljačkog zaslona za le-

žeći stav, postupak na znak ABKO-a, uporaba kompasa, rastavljanje i sastavljanje automatske puške, gađanje iz AP-a na rednom broju 1, usmeni test znanja iz vojnih predmeta i prva pomoć. Natjecanje je zatvorio izaslanik zapovjednika HKoV-a, brigadir Marjan Biškić, zapovjednik ZIO HKoV-a, a tom prigodom proglašene su i najbolje ekipi kojima je pripao pehar i diploma, a pobjedičkoj ekipi pripao je i prijelazni pehar HKoV-a. Redoslijed ekipa: 1. mjesto SzOP - Sinj; 2. mjesto, SzOP - Koprivnica; 3. mjesto - 204. brigada PZO. Najbolji vojnik HKoV-a je Petar Mandac, pripadnik SzOP-a Sinj kojem je dodijeljeno priznanje i značka najboljeg vojnika HKoV-a. Drugoplascirani je Ivan Grčić iz SzOP-a Sinj, a trećeplasirani je Aleksandar Marinić, SzOP Sinj.

OJI

**REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA LJUDSKE RESURSE**

ODJEL ZA TRANZICIJU

raspisuje

INTERNI NATJEČAJ

Za sljedeća radna mjesta s propisanim uvjetima:

1. Stručni savjetnik za tranziciju, SRM

Uvjeti: - VSS (dipl. psiholog ili drugi odgovarajući smjer)

Mjesto službe: Odsjek za razvoj programa potpore u Zagrebu

2. Stručni savjetnik za tranziciju, SRM I

Uvjeti: - VSS (dipl. ekonomist ili drugi odgovarajući smjer)

- 5 godina staža u struci
- znanje engleskog jezika
- DSI
- poželjno iskustvo u radu s ljudima i izražene komunikacijske sposobnosti

Mjesto službe: Odsjek za tranziciju u Zagrebu

Pisane prijave za natječaj i životopise dostaviti najkasnije do **15. 12. 2005.** na sljedeće adrese:

Za radno mjesto pod br. 1:
MORH, Uprava za ljudske resurse

Odjel za tranziciju

Odsjek za razvoj programa potpore

Staničićeva 6

10 000 Zagreb

Dodatne informacije mogu se dobiti na tel: **01/4567 015**

Za radno mjesto pod br.2:
MORH, Uprava za ljudske resurse

Odjel za tranziciju

Odsjek za tranziciju Zagreb

Čerinina 23

10 000 Zagreb

Dodatne informacije mogu se dobiti na tel: **01/4861 805**

Novi termalni ciljnici

Planira se i opremanje 100 Warrior-a, inačica za izvlačenje i popravke, novim cilnjikom, ali u jednostavnijoj inačici, bez navigacijskog sustava.

Postoji i posebna inačica predviđena za ugradnju u izvidničke Warriore koja omogućava, uz sve mogućnosti napredne inačice, određivanje položaja udaljenog cilja. Trenutka su ispitivanja pokazala kako Warrior ili Scimitar, zbog umreženosti u bojišnički informacijski sustav može jednostavno cilj otkriven cilnjikom BGTI prosljediti nekoj jačoj platformi, kao što je tenk Challenger 2. Tako se omogućava djelovanje na cilj raznovrsnjim oružjem i preciznom primjenom točno potrebne sile.

Vozila opremljena cilnjikom BGTI moći će otkriti, prepoznati i naciljati na većoj udaljenosti. Znat će u svakom trenutku točnu poziciju cilja, ali i svoju, što bi trebalo smanjiti mogućnost nemajernog djelovanja po vlastitim snagama.

M. PETROVIĆ

BAE Systems

BRITANSKA agencija za obrambene nabave DPA sklopila je s tvrtkom Thales Optronics u ljeto 2001. ugovor o isporuci termalnih ciljnika vrijedan više od 400 milijuna USD. Početkom ove godine Thales Optronics je isporučio prvu seriju od 250 ciljnika tipa BGTI.

Novim će cilnjicima biti opremljena oklopna borbena vozila britanske vojske, i to borbeno vozilo pješaštva Warrior i oklopna izvidnička vozila Scimitar. Oba su vozila opremljena dvočlanom kupolom s ne-

stabiliziranim topom Rarden kalibra 30 mm. Vozila opremljena novim termalnim cilnjikom učiće u redovitu operativnu uporabu tijekom 2006. i 2007.

Ukupno će cilnjicima BGTI biti opremljeno 350 Warrior-a i 150 Scimitara. Riječ je o kompleksnijoj inačici koja uz termalni cilnik obuhvata i ugradnju navigacijskog sustava te instaliranje dodatnih zaslona za topnika, vozača i zapovjednika. Ta inačica ima mogućnost umrežavanja u bojišnički informacijski sustav.

Rafael Liting III za britanske Eurofightere

ROYAL Air Force uskoro nabavlja inicijalnu količinu od 20 bojišničkih i navigacijskih podvjesnika Rafael Liting III, kojima će opremiti svoje nove borbene avione Eurofighter Typhoon F1. Vrijednost ugovora o nabavi kojeg je ministarstvo obrane Ujedinjenog Kraljevstva postiglo s tvrtkom Ultra Electronics procjenjuje se na oko 36 milijuna američkih dolara.

Novi podvjesnici trebali bi omogućiti iznimno kvalitetnu i preciznu mogućnost otkrivanja, identificiranja i praćenja protivničkih kopnenih, odnosno površinskih ciljeva na moru, pomoću kojih Typhoon F1 može na ciljeve usmjeriti laserski i GPS navođene bombe. Liting III, 200 kg težak podvjesnik, u sebi ima integrirane FLIR, TV kamere u boji, te laser za označavanje cilja, odnosno mjerenje njegove udaljenosti.

Integriranje novih podvjesnika obavitiće se u Ujedinjenom Kraljevstvu, pod nadzorom Eurofighter and Tornado Management agencije. BAE Systems je do sad RAF-u isporučio 17 Eurofightera koji pripadaju Tranche 1 seriji aviona. RAF bi na temelju prvog ugovora trebao primiti ukupno 37 aviona F1 inačice, odnosno 18 aviona T1 inačice, koji bi u punu operativnu službu trebali biti primljeni do početka 2008. godine.

I. SKENDEROVIC

Bolji oklop za australiska vozila

AUSTRALSKA kotačna oklopna vozila ASLAV, pogonske konfiguracije 8x8, raspoređena su u sastavu australskog kontingenta u Iraku. Terenska je uporaba pokazala kako ASLAV, kao i većina sličnih vozila, ima problema zbog nedovoljne oklopne zaštite. Osobito velika opasnost prijeti od lakih protuoklopnih oružja, kao što je RPG te od raznih improviziranih eksplozivnih naprava koje se rabe za postavljanje zasjede.

Zato je bilo nužno što žurnije pojačati oklopnu zaštitu ASLAV-a i tako smanjiti potencijalnu mogućnost stradavanja. Prvi je program postavljanje dodatne zaštite od kompozita, koja ima masu od 400 kg i ne djeluje na konačnu pokretljivost vozila. Postignuti rezultati na probama jamče bolju zaštitu i smanjuju mogućnost ozljedivanja posade u

slučaju proboga oklopa.

Drugi program pojačavanja oklopne zaštite jasno je uočljiv. Naime, riječ je o postavljanju dodatnog rešetkastog oklopa, neke vrste "upgrade" oko vozila. Rješenje je vrlo slično oklopu

koji američka vojska postavlja na svoja borbena vozila Stryker.

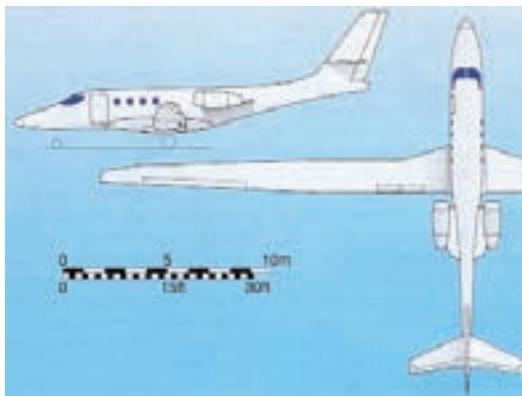
Masa dodatnog rešetkastog oklopa je oko 1000 kg. Oklop je predviđen ponajprije za povećanje zaštite od djelovanja oružja tipa RPG. Projektil iz RPG-a pogodi "ogradi", vanjski rešetkasti oklop, aktivira se na sigurnoj udaljenosti od osnovnog oklopa i ne uspije izazvati veću štetu. Oklop je postavljen na podvozje

sa svih strana te na kupolu, na bočne dijelove i zadnji dio kupole.

Kako je postavljanjem tih oklopa došlo do povećanja mase vozila i posljedično do smanjenja performansi, razmatra se mogućnost zamjene postojećeg motora s modernijim. Novi bi učinkovitiji motor trebao imati manju masu i dimenzije te poboljšati performanse vozila.

M. PETROVIĆ

Grob G 600

NJEMAČKI proizvođač zrakoplovne tehnike Grob Aerospace nedavno je objavio kako bi se tijekom iduće godine mogao završiti rad na konceptu njihove HALE (High - Altitude Long - Endurance) platforme, odnosno izvidničkom avionu G 600. Tome je pridonijelo veliko zanimanje koje su pokazale određene europske zemlje, što bi prema očekivanjima tvrtke Grob Aerospace moglo vrlo brzo rezultirati i otvaranjem proizvodne linije za taj tip aviona.

Grob G 600 se na određeni način temelji na "business jetu" G 180 SPn, čije je prva produljena inačica predstavljena na Paris Air Showu.

Tada je taj prvi prototip pobudio iznimski interes posebice onih zemalja koje traže nove platforme za izviđanje i nadzor, posebice u protuterorističkim operacijama. Predstavnici bavarske tvrtke Grob Aerospace ističu kako je njihova platforma u usporedbi s primjerice bespilotnom letjelicom RQ-4B Global Hawk jeftinija za čak 90 %, iako G 600 predviđa dvočlanu ljudsku posadu. Druga važna prednost G 600 koju Bavarci ističu je da letjelica s ljudskom posadom znatno prilagodljivija situaciji u području djelovanja, odnosno kako ljudska posada brže i lakše upravlja letjelicom nego što je to slučaj s bespilotnim letjelicama kojima se upravlja satelitskim data-linkom.

Prema trenutačnim tehničkim specifikacijama avion G 600 bit će izrađen od kompozitnih materijala, dok će krila imati ojačanja od titanijuma. Duljina letjelice bi trebala biti

18,65 m (61,20 ft), raspon krila bi trebalo iznositi 35,6 m (116,8 ft), dok bi nosivost "korisnog" tereta trebala biti 1200 kg (2650 lb). Preliminarni dolet letjelice bi trebao biti 10 250 km (5540 NM), dok bi maksimalni operativni vrhunac leta trebao biti oko 20 800 m (65000 ft), a u zraku bi mogao boraviti do 17 sati. Na avion će se inicijalno ugrađivati Williamsovi turbofan motori FJ44-4A, kakvi se inače ugrađuju na avione G 180. Uz dvočlanu posadu predviđena su još dva člana posade koji bi bili operatori na raznim sustavima koji bi bili postavljeni u transportnom dijelu aviona.

Tvrta Grob Aerospace ističe kako G 600 ima potencijal za razna poboljšanja svog dizajna i performansi, te bi tako G 600 ER mogao imati dolet od čak 10 250 km (5540 NM) uz mogućnost boravka u zraku do 33 sata.

I. SKENDEROVIC

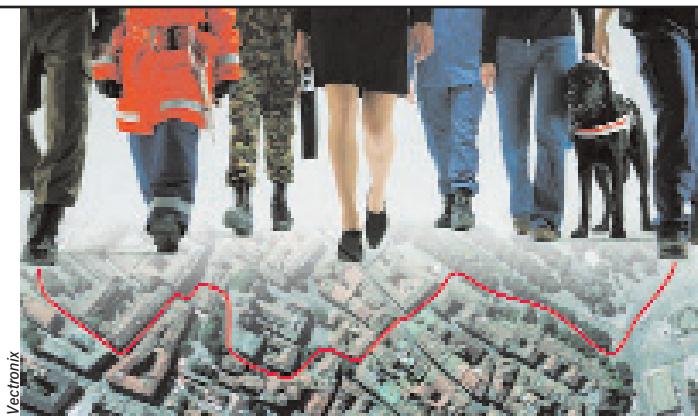
Navigacija za pješake

ŠVICARSKA tvrtka Vectronix razvila je osobni navigacijski uređaj PNM (Personal Navigation Modul) prilagođen za vojnu uporabu. Porijeklo vuče iz sličnog uređaja namijenjenog civilnom tržištu, osobito za slijepe osobe.

Osobitost PNM-a je što nije riječ o GPS (satelitskom) uređaju, kao najčešćem obliku navigacijskog uređaja. PNM se može integrirati s GPS-om i tad najčešće služi kao pomoći navigacijski uređaj koji preuzima ulogu u područjima gdje nije moguć prijam GPS signala. Takav je slučaj čest u operacijama u urbanom okruženju.

PNM je osnovni elektronički brojač koraka koji detektira hod i ubrzanje. Povezan je s digitalnim magnetnim kompasom. Napredni algoritmi zaduženi su za obradu i združivanje prikupljenih podataka te generiranje stalnog i preciznog trodimenzionalnog položaja. I sve to neovisno o mogućnosti ili nemogućnosti prijama signala sa satelita.

Precizna navigacija vrlo je važna vojnicima pa uređaj testiraju razne vojske. Cilj je otkriti mogu li se taj i

slični nesatelitski navigacijski uređaji uspješno integrirati u programe razvoja opreme za vojnika budućnosti. Uz već postojeće osobne GPS uređaje potrebno je pronaći rješenje za situacije kada satelitska navigacija ne daje dobre rezultate.

M. PETROVIĆ

Indija potvrdila kupnju podmornica klase Scorpene

biti sastavljene u indijskom doku u Bombayu. Pregоворi o kupnji trajali su od 1999. godine te su zaključeni ugovorom vrijednim oko 2 milijarde eura (2,45 milijarde USD) koji će biti jednako raspodijeljeni između dva graditelja podmornica. Očekuje se da će program gradnje podmornica klase Scorpene ukupno trajati više od 15 godina.

Indijski izvori su izjavili da je Odbor za sigurnost konačno dao odobrenje za kupnju podmornica te taj čin predstavlja prvi veliki korak vlasti premijera Singha otkada je studijski na vlast 2004. godine.

Tom narudžbom broj prodanih francusko - španjolskih podmornica klase Scorpene na izvozno tržište narast će na 10, nakon što su Čile i Malezija naručile svaka po dvije podmornice. U tvrtkama DCN i Navantia su brojku od 10 podmornica

davno zacrtali kao trenutak finansijskog pokrića vlastitih troškova za program Scorpene.

Indija je u posljednjih 18 mjeseci u nekoliko navrata gotovo potpisala ugovor o kupnji s tvrtkom Amaris, koju većinskim dijelom čine tvrtke DCN i Thales, no svaki put bi oduštala u posljednji trenutak. Glasnogovornik francuskog brodogradilišta, zbog čestih indijskih odustajanja, neće davati nikakve izjave sve dok se ugovor ne finalizira.

Proizvođač projektila, tvrtka MBDA, također je bila uključena u pregovore s Indijom, jer bi svih šest Scorpene podmornica trebalo biti opremljeno s 36 Exocet SM-39 projektila.

DCN je objavio kako su se bojali gubitka ugovora za podmornice Scorpene (označene kao P 75) već i ranije ove godine, kada su postajale naznake da Indija istražuje mogućnost nabave podmornica tipa U-214 izgrađene u njemačkom poduzeću Howaldtswerk Deutsche Werft te bi u tom slučaju bile opremljene ruskim projektilima. Međutim, New Delhi je brzo napustio tu opciju, stavljajući podmornice klase Scorpene ponovno u razmatranje.

M. PTIĆ GRŽELJ

INDIJSKI premijer Manmohan Singh, tijekom posjeta Parizu 12. rujna ove godine, objavio je vijest o kupnji šest dizelskih-električnih podmornica klase Scorpene, koje se grade na navozima u Francuskoj i Španjolskoj.

Industrijski i vladini izvori u New Delhiju i Parizu su izjavili kako će indijska ratna mornarica nabaviti dvije 1,500 tona teške podmornice izravno od proizvođača, brodograđevnih tvrtki DCN iz Francuske i Navantia (bivši Izar) iz Španjolske, dok će preostale četiri podmornice

Venezuela objavila ambiciozan plan pojačanja mornaričkih snaga

VENEZUELANSKA vlada, finansijski ojačana prihodima od trajno visokih cijena nafte, planira ambiciozno pojačanje svojih mornaričkih snaga do kraja ovog desetljeća. Plan uključuje ugradnju novih sustava na fregate, te nabavu novih patrolnih brodova i podmornica. Vlada isto tako želi osigurati obuku svoje mornarice kako bi u svojim sposobnostima postali još brži i okretniji. Mnogi projekti uključit će lokalnu brodograđevnu i strojarsku industriju - daleko više nego što je do sada bio slučaj.

Plan uključuje nabavu četiri 85 metarska odobalna patrolna broda stranog brodograditelja, četiri obalna patrolna broda duljine od 48 m do 51 m koji bi se gradili u Venezueli u suradnji sa stranim brodograđilištem i projektantskom tvrtkom te nabavu novog logističkog broda koji bi imao funkciju potpore malih patrolnih brodova. Admiral Armando Laguna potvrdio je krajem kolovoza ove godine nabavu tri nove podmornice, pri čemu bi lokalna industrija imala vrlo veliku ulogu.

Projekt nabave je dio nove serije programa koji bi se provodili između 2006. i 2010. godine unutar pla-

na "Koncept strategije za nacionalne oružane snage" koji je pokrenula vlada predsjednika Hugoa Chaveza. Unatoč velikim sredstvima koje vlada ima od visokih cijena nafte, vrlo je nejasno na koji način će država naći sredstva za visoku cijenu programa koja iznosi oko 30,7 milijardi američkih dolara sve do 2012. godine.

Caracas također traži povećanje svojih mornaričkih sposobnosti nabavom dvije logističke teglenice (barže) duljine 30 m, šest logističkih i 24 male napadajne lebdjelice i još neodređeni broj manjih ophodnih i napadajnih plovila.

Nadalje modernizacija fregata klase Sucre (modificirana klasa Lupo) nastavit će se unutar novog projekta. Fregate Mariscal Sucre (F-21) i Almirante Brion (F-22) već su obnovljene u SAD-u, dok za to vrijeme u Venezueli traje modernizacija fregata General Urdaneta (F-23) i General Soublette (F-24) te će nakon njih slijediti modernizacija još dvije fregate. Trenutačno traje sličan program obnove četiri de-

santna broda klase Capana (bivša klasa Alligator).

Prema izjavama admirala Armando Lagune, koji je prvi objavio informaciju o projektima tijekom otvaranja međunarodne izložbe Exponeval 2005., nove podmornice pri-družit će se dvjema podmornicama klase Sabalo (tip U-209) koje se trenutačno opremaju novim sustavima za električku podršku, radarem i sonarom.

Lokalni izvori bliski venezuelanskom ministarstvu obrane izjavili su kako će međunarodni natječaj za gradnju novih podmornica biti objavljen početkom 2006. godine. No, tehnički zahtjevi i karakteristike za nove podmornice još uvijek nisu gotove a nisu osigurana ni sredstva za taj projekt.

M. PTIĆ GRŽELJ

Nove primjene za Fire Scout

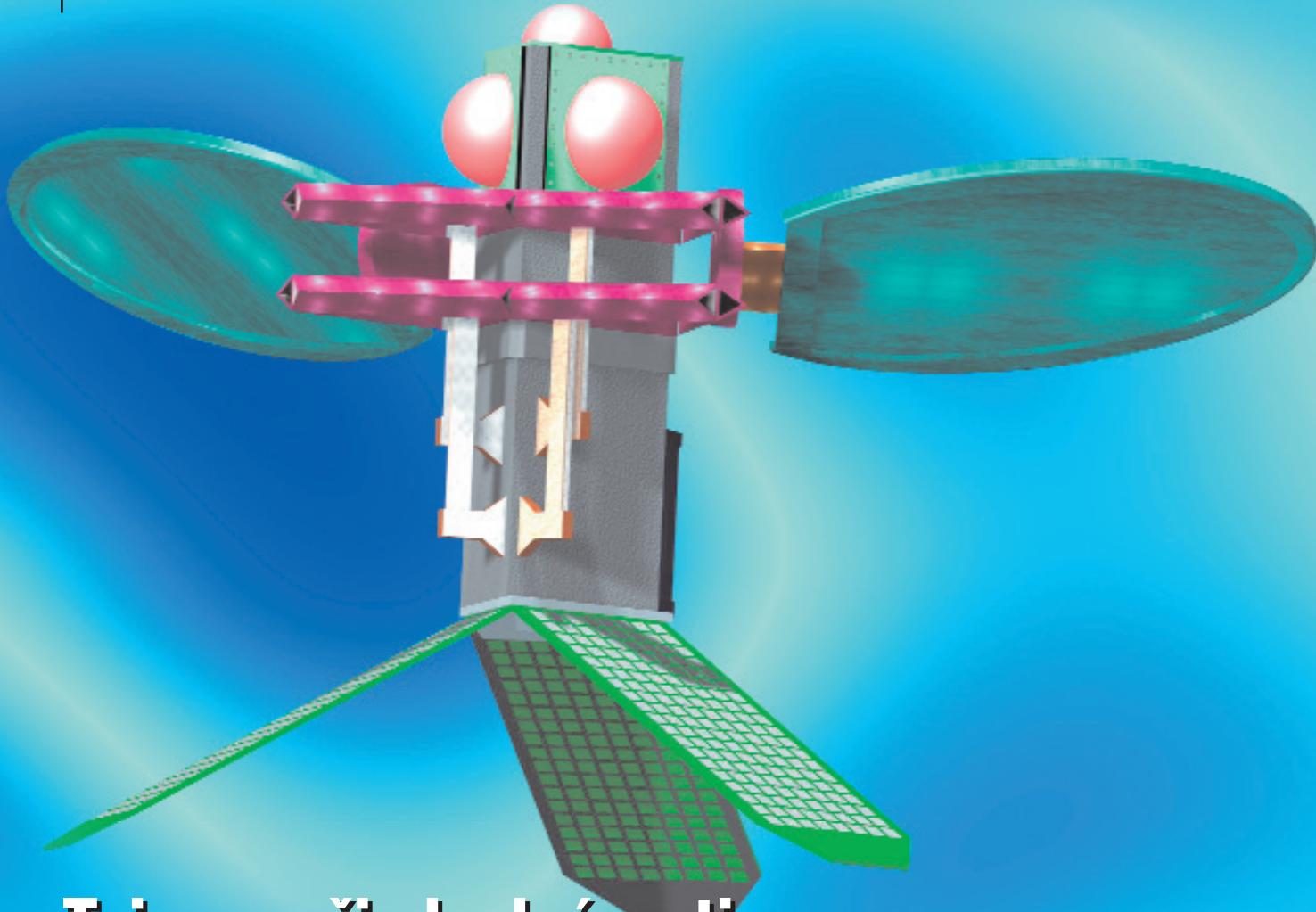
ku MQ-8B sada može ponijeti ukupno 360 kg „korisnog“ tereta, čime je znatno proširena iskoristivost te platforme. Temeljna nakanica s tom modifikacijom letjelice je mogućnost brze opskrbe (s odjećom,

medicinskim materijalom, streljivom, hransom, vodom, te ostalim materijalom) udaljenih manjih postrojbi na rizičnom terenu, pri čemu nema potrebe za izlaganje riziku ljudskih posada helikoptera, odnosno manjih aviona.

Dolet letjelice s maksimalnom nosivošću iznosi 254 km, dok s teretom od 136 kg dolet može biti do 365 km. Dizajn nosača predviđa da letjelica odmah nakon slijetanja sama odbaci kontejnere koje nosi na nosačima, tako da nema potrebe za prilaskom ljudstva, odnosno za istovar tereta, što u Northrop Grummanu smatraju praktičnom odlikom posebice ako se letjelica nađe u situaciji izloženosti neprijateljskoj paljbi. Nove inačice Fire Scouta u punu operativnu službu u sklopu US Navy trebale bi ući do 2008., dok bi u sklopu US Army trebale biti operativne do 2014. godine.

I. SKENDEROVIC

AMERIČKA tvrtka Northrop Grumman koja proizvodi bespilotnu letjelicu RQ-8A Fire Scout, razvila je nosače i posebne kontejnere koji se mogu postaviti na bespilotnu letjelicu. Pomoću tih nosača nova inačica Fire Scouta koja nosi ozna-

Tajna oružja budućnosti

ONR

Minijaturne službe za zaštitu i spašavanje: kukoliki roboti - superizvidnici u ne tako dalekoj budućnosti preuzet će mnoge poslove i znatno pomoći u saniranjima nezgoda i potrazi za preživjelima

Ante VUČEMILOVIĆ

uz najbolje senzore ne može se spriječiti terorizam, barem zasada.

Prijetnje su realne, što potvrđuju razni napadi od koji su snažno odjeknuli oni na New York i Pentagon.

Vatrogasci su se suočili sa scenarijem kao iz noćne more. Bili su prisiljeni koristiti se i NBK zaštitnom opremom. U promjeru od nekoliko stotina metara koncentracije azbesta i teških metala kao što su krom, vanadij i olovo bile su zastrašujuće velike, a pučanstvo nije imalo primjerenu zaštitu dišnih puteva.

Potraga za ljudima iz ruševina je mukotrpna i ne pokazuje rezultate, pa vas kao spasioca silno frustrira. U tadašnjem spašavanju sudjelovale su ekipe iz svih krajeva SAD-a, koje su sa svojim najmodernejšim robotič-

kom tehnologijom pokušale pomoći spasiocima.

Strojevi veličine igračaka s montiranom kamerom prolazili su kroz male pukotine i omogućavali spasiocima da vide što je dolje pod ruševinama. Sonde su prenosile paklenke prizore iz izgubljenog svijeta. Opremljene kamerama i dvosmjernim audiosustavima tražile su žrtve. Nisu našle nijednog preživjelog, ali su našle ostatke koji inače nikada ne bi bili pronađeni.

Na obzoru je novi naraštaj biološki nadahnutih robota - budućih vojnika koji traže i spašavaju. To su maleni strojevi koji oponašaju biološke sustave.

Inspiraciju znanstvenicima za izgradnju tih malenih strojeva dala su

stvorenja koja vladaju u prirodi: kukci. Oni su neprijeporni vladari Zemlje. Žive svugdje gdje je moguć život i imaju najveći akcijski radijus od svih vrsta. Ima ih 800 000 vrsta što je 70% ukupnog broja životinjskih vrsta. Njihovo sposobnosti preživljavanja nema ravnih. Ustrajni su, snažni i djelotvorni pa ih malo zapreka može zaustaviti. Hvataju se za svaku površinu, u zraku izvode ekstremne manevre s posvemašnjom točnosti. Raspolazu gotovo natprirodnim osjetilima izvrsno ugođenim za otkrivanje i ubijanje. Zato su s pravom ta stvaranja uzeta kao predložak za stvaranje robota spasilaca i izvidnika. ■

Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojnik.hr

Željko Stipanović

Slovačke vojne reforme

Kao i sve druge tranzicijske države, i Slovačka je prošla dug, ponekad bolan i komplikiran put u prilagodbi obrambenog sustava i oružanih snaga novim međunarodnim okolnostima

Toma VLAŠIĆ

Slovačka Republika je na političkoj karti svijeta od 1. siječnja 1993. kad je nastala mirnim razdruživanjem tadašnje Čehoslovačke na Češku i Slovačku. Čehoslovačka je nastala na razvalinama Austro-Ugarske Monarhije nakon završetka I. svjetskog rata i održala se sve do konca 1992. godine. No, kao i sve komunističke federativne države (bivši SSSR, Jugoslavija i spomenuta Čehoslovačka) nije izdržala test demokracije. Unutarnje suštinstvenosti bile su očito prevelike i dva konstitutivna elementa odlučila su se na mirno razdruživanje.

Dogovoren je da se raspodjela zajedničke imovine obavi po formuli 2 prema 1 u korist Češke. Tako su podijeljena i vojna sredstva pa je slovačka vojska preuzeila jednu trećinu naoružanja i opreme zajedničke vojske te nekretnine na slovačkom tlu.

Slovačka je vojska od samih poče-

taka izložena promjenama i tranziciji. Naslijede bivše čehoslovačke vojske bilo je u potpunosti hladnootovsko. Sva je oprema bila istočnog porijekla, pretežno iz SSSR-a ili vlastite proizvodnje. I bila je, te je dijelom još uvijek, nekompatibilna zapadnim borbenim sustavima i opremi.

Reforme i prilagodbe počele su odmah a puni su zamah doživjele nakon 2000.

Približavanje Slovačke euroatlantskim integracijama nametalo je potrebu temeljite prilagodbe novim okolnostima. Temeljni prioriteti bili

su osoblje, izobrazba i modernizacija sredstava. Temeljni ciljevi slovačkog obrambenog sustava definirani su na sljedeći način: doprinos kolektivnoj obrani, međunarodne vojne obveze, zaštita teritorijalne cjelovitosti države, sudjelovanje u mirovnim operacijama, sudjelovanje u humanitarnim misijama te pomoći drugim tijelima vlasti u slučaju križa i incidenata.

Temeljni su ciljevi obrambenih reformi u Slovačkoj stvaranje učinkovite i visokoprofesionalne vojske koja neće previše opterećivati proračun. Uz to se veže i potreba modernizacije kao načina na koji se ti ciljevi jedino mogu postići. Naravno, takva moderna vojska mora imati moderan i učinkovit logistički sustav koji treba podupirati sve predviđene aktivnosti. ■

Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojnik.hr

Zračni udari s mora (II. dio)

Iako u mornaričkom zrakoplovstvu glavnu ulogu igraju američki proizvođači zrakoplova i europski imaju svoje adute. Neki od njih već su pronašli svoje kupce izvan države proizvođača

Prepričao Tomislav JANJIĆ

Trenutačno na svjetskom tržištu borbenih aviona namijenjenih uporabi s nosača zrakoplova europsku poziciju brane jedna francuska i dvije ruske tvrtke. Iako bi bilo očekivano da je upravo francuski Rafale taj avion koji je uspio ostvariti izvozni uspjeh to nije tako. Izvozni uspjeh zasad je ostvario samo ruski MiG-27K koji je prodan Indiji, dok je Su-33 najozbiljniji kandidat za budući kineski nosač. Vjerojatno bi Kinezi ozbiljno razmotrili i mo-

gućnost kupnje Rafalea kad bi Evropska unija skinula embargo na izvoz oružja u tu državu. Ovako će palubna inačica Rafale M sigurno ostati u uporabi samo na francuskim nosačima.

Rafale

Višenamjenski borbeni avion Rafale (tvrtke Dassault) pokreće dva turboventilacijska motora Snecma M88-2 potiska 75 kN, što je dovoljno za maksimalnu brzinu od "sa-

mo" 1,8 Macha. Može ponijeti do 9000 kg ubojnog tereta i ima maksimalnu uzletnu masu od 24 500 kg.

Prvi Rafale prilagođen uporabi s nosačem aviona (M-01) poletio je 1991., a ispitivanja na nosaču počela su tek 1999. Iste

godine počela je dostava serijskih Rafalea M. Na francuskim nosačima zrakoplova Rafale je zamijenio ostarjelog lovca Crusadera u ulozi aviona za zaštitu flote. U rujnu 2004. odobrena je proizvodnja treće serije Rafalea, te se broj ukupno naručenih aviona povećao na 120 komada, od čega je samo 38 namijenjeno francuskoj ratnoj mornarici. Po sadašnjim planovima francuska će ratna mornarica dobiti samo 60 Rafala M (svi su jednosedi), dok će francusko ratno zrakoplovstvo dobiti 234 komada (uključujući i nekoliko dvosjeda opremljenih za nuklearne udare). Zadnji Rafale M za francusku mornaricu trebao bi biti dostavljen 2014., dok će se zadnji Rafale za francusko ratno zrakoplovstvo, ako ne bude smanjenja narudžbe, dostaviti tek 2023. godine. ■

Jedini palubni borbeni avion iz Europske unije - francuski Rafale

Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojnik.hr

Razvoj mlaznih aviona 1937.-1950.

SAAB J-21R

Neposredno pred početak II. svjetskog rata Švedska se ubrzano pripremala za obranu svoje neutralnosti i neovisnosti. Posebno teško stanje bilo je u tamošnjem ratnom zrakoplovstvu (Flygvapnet) koje je imalo 180 uglavnom zastarjelih aviona kupljenih u Sjedinjenim Državama (Seversky EP-1 i Vultee 48C Vanguard) i Italiji (Fiat C.R 42 i Reggiane Re.2000). Kako bi izbjeganje sveopćeg europskog i svjetskog rata istodobno značilo i potpuni prestanak dostave oružja i doknadnih dijelova švedskoj vojski tadašnji je švedski politički i vojni vrh odlučio pokrenuti ubrzani razvoj vojne industrije koja će biti potpuno samodostatna. Tako je u travnju 1937. osnovana tvrtka za proizvodnju aviona SAAB (Svenska Aeroplan Aktiebolaget). Predviđanja su se pokazala potpuno ispravnim jer su već u listopadu 1940. Sjedinjene Države proglašile embargo na izvoz oružja, opreme i rezervnih dijelova Švedskoj. Iako nikada formalno potvrđen talijanski se embargo, zbog pritiska Berlina, počeo provoditi još 1939.

Prvi proizvod novoosnovane tvrtke bio je SAAB 17, izvidnički dvosjed koji je kasnije prenamijenjen i za zadaće bombardiranja iz obrušavanja. Gotovo istodobno pokrenut je i razvoj dvomotornog bombardera i iz-

vidničkog aviona SAAB 18. Iako su se ova dva aviona pokazali relativno uspješnim švedsko je ratno zrakoplovstvo, nakon izbjeganja II. svjetskog rata, još više trebalo suvremeniti lovački avion kojim će uspješno štititi svoj zračni prostor od namjernih i nenamjernih preleta njemačkih i sovjetskih aviona. Zbog toga su u SAAB-u pokrenuli projekti suvremenog lovca nazvan SAAB 19, koji je

po svojim vanjskim odlikama najviše sličio japanskom lovcu Mitsubishi A6M Reisen (Zero). Projekt nije uspio te je švedsko ratno zrakoplovstvo radilo veliki pritisak da u najkraćem vremenu dobije najnapredniji lovački avion. Tako je počeo razvoj naprednog lovačkog aviona SAAB 21A.

Početak razvoja J-21A

Švedsko je ratno zrakoplovstvo od SAAB-ovih stručnjaka tražilo najnapredniji lovački avion koji će se moći nositi sa svim tadašnjim prijetnjama, a ponajviše s opasnošću od

bombarderskih udara. Da bi odgovorili na sve te zahtjeve projektanti su zamislili veliki lovački avion s motorom smještenim iza pilotske kabine, što je u to vrijeme bilo jedinstveno rješenje. I prije nego što su počeli radovi na izradi planova pojavio se problem motora. Kako nije bilo ni dovoljno vremena ni dovoljno iskustva za razvoj švedskog motora odlučeno je da se problem

riješi kupnjom licence. Prvobitna je odluka bila kupnja licence za američki motor Pratt & Whitney S3C4 (R-1830) Twin Wasp koji je imao turbokompresor, a koji je trebala proizvoditi tvrtka Svenska Flygmotor AB (SFA). Provedbi te odluke ispriječio se već prije spomenut američki embargo, te se u najkraćem vremenu trebalo

naći novo rješenje. U ožujku 1941. švedsko je ministarstvo zrakoplovstva odlučilo ugroziti status neutralnosti i od njemačke tvrtke Daimler-Benz kupiti licencu za proizvodnju motora DB 601, da bi vrlo brzo promjenilo odluku i na kraju kupilo motor DB 605. Naravno, švedska je vlada tu pogodbu "platila" ugrožavanjem državne neutralnosti, dostavom sirovina i specijalnih proizvoda (oružja) nacističkoj Njemačkoj. ■

Priča o razvoju

lovačkog aviona na mlazni pogon J-21R
neodvojiva je od priče razvoja prvog švedskog domaćeg lovca - J-21A

Domagoj MIČIĆ

Opsada u suvremenom ratovanju (II)

Vukovar 1991.

Na međunarodnom planu su opsada i okupacija Vukovara izazvali oštре reakcije i poljuljali politički kredibilitet jugoslavenske strane te pridobili prve simpatije za hrvatsku stvar. Priznanje Hrvatske počelo je mjesec dana nakon okupacije Vukovara te je Hrvatska napisljeku 15. siječnja 1992. dobila međunarodno priznanje

— Hrvoje BARBERIĆ —

Vukovar se našao u potpunom okruženju 1. listopada, nakon što je JNA zauzela obližnje selo Marince, smješteno na cestovnoj komunikaciji između Vukovara i Vinkovaca, preko kojeg je išao vitalno važan opskrbni pravac. Nakon presijecanja kopnene veze, vukovarski branitelji opskrbljivali su se naoružanjem i streljivom te sanitetskim materijalom na različite načine, uključujući i bacanje pomoći iz zrakoplova. No, bez cestovne veze s ostatkom Hrvatske, grad se nije mogao dugoročno održati.

Okupacija Vukovara

Tijekom opsade Vukovara, Hrvatska je 8. listopada raskinula državnopravne veze s Jugoslavijom i time de facto i de iure postala neovisna. Počevši od listopada 1991., nakon zauzimanja vojarni JNA u ostatku Hrvatske, Hrvatska vojska je naglo jačala te je u političkom vrhu donesena odluka o pokušaju deblokade grada. U noći 12. listopada iz smjera Nuštra (između Vukovara i Vinkovaca) pripadnici HV-a poku-

šali su probor prstena oko Vukovara s vanjske strane. Unatoč početnom uspjehu operacije, napad je zauzavljen političkom odlukom, na intervenciju predstavnika Europske zajednice, kako bi se propustio konvoj s humanitarnom pomoći. JNA je iskoristila ulazak konvoja u grad da ojača vanjski obrub oko Vukovara i približi se unutrašnjoj crti obrane grada, poslije čega je i pokušaj nastavka probora završio neuspjehom.

Brojni su primjeri opsada u povijesti, od grada Jerihona, opisane u Starom zavjetu, do ruske opsade Groznog krajem XX. stoljeća. U suvremenom, mobilnom načinu ratovanja opsada urbanih sredina postala je relativno rijetka. U spomen na opsadu Vukovara, Hrvatski vojnik će u sljedećih nekoliko brojeva prikazati najvažnije primjere opsade gradova u oružanim sukobima vodenim nakon II. svjetskog rata

Prema nekim procjenama tijekom borbi je na Vukovar bačeno 700 tisuća komada različitih topničkih i minobacačkih granata te zrakoplovnih bombi, što je dnevni ritam od osam do deset tisuća projektila

No, nakon više pokušaja i pregovora, u grad je uspio ući humanitarni konvoj "Liječnici bez granica", te je njime evakuirano 114 ranjenika, dok ih je još više od 200 ostalo u vukovarskoj bolnici. Prema nekim procjenama tijekom borbi je na Vukovar bačeno 700 tisuća komada različitih topničkih i minobacačkih granata te zrakoplovnih bombi, što je dnevni ritam od osam do deset tisuća projektila.

Nakon katastrofalnih gubitaka u ljudstvu i prekoračenih rokova postavljenih za zauzimanje grada, zapovjednik srpskih snaga u listopadu je postao general Života Panić. On je postigao bolju koordinaciju između različitih jedinica JNA i srpskih paravojnih formacija, te je naredio pojačanje topničkih i zračnih napada. JNA je do 3. studenoga uspjela zatvoriti sve prilaze gradu, a 14. studenoga počela je završni napad na grad. Nakon teških uličnih borbi JNA je uspjela presjeći obranu grada uzduž rijeke Vuke, te od Lušca prema Dunavu. Dijelovi grada koji su bili odsječeni kratko su se vrijeme nastavili braniti izdvojeno. Nakon što su branitelji dovedeni u bezizlaznu situaciju te suočeni s nestankom streljiva, 18. studenoga 1991. godine prestao je organiziran otpor napada. Iako su i sljedeći dan

pojedine skupine pružale otpor, grad je u potpunosti bio pod nadzorom JNA i srpskih paravojnih snaga, čime je opsada Vukovara završila.

Posljedice bitke za Vukovar

Prije okupacije grada iz okruženja se u malim skupinama uspio izvući manji dio branitelja, dok je većina zarobljena i odvedena u srpske logore ili odmah ubijena. Hrvatska strana je tijekom borbi u gradu izgubila između 450 i 600 branitelja te još nekoliko stotina poginulih vojnika u širem području Vukovara. Broj poginulih i nestalih vukovarskih civila penje se na blizu četiri tisuće, oko pet tisuća ljudi je zarobljeno i odvedeno u srpske koncentracijske logore, a više tisuća građana Vukovara prognano je iz grada. Neposredno nakon zauzimanja grada, JNA i pripadnici srpskih paravojnih postrojbi izveli su masovnu egzekuciju oko 260 ranjenika iz vukovarske bolnice, što je ostao jedan od najtežih ratnih zločina u svim ratovima vođenim na području bivše Jugoslavije i suvremenim oružanim sukobima uopće. Beograd je u bor-

Način ratovanja kod Vukovara te postupanje sa civilima i ratnim zarobljenicima nakon osvajanja grada, mogu se promatrati kao paradigma rata u Hrvatskoj, te svih ratova vođenih na prostoru cijele bivše Jugoslavije

je umjesto vojničke logike bila relevantna politička odluka. Na međunarodnom planu su opsada i okupacija Vukovara izazvali oštре reakcije i poljuljali politički kredibilitet jugoslavenske strane te pridobili prve simpatije za hrvatsku stvar. Priznanje Hrvatske počelo je mjesec dana nakon okupacije Vukovara te je Hrvatska napisljektu 15. siječnja 1992. dobila međunarodno priznanje.

Način ratovanja u Vukovaru te postupanje sa civilima i ratnim zarobljenicima nakon osvajanja grada može se promatrati kao paradigma rata u Hrvatskoj te svih ratova na prostoru cijele bivše Jugoslavije. Grad Vukovar, kao i ostatak Podunavlja, vraćen je pod hrvatski suverenitet početkom 1998. godine, svršetkom procesa mirne reintegracije, no sudbina velikog dijela vukovarskih žrtava do danas nije poznata

Grad Vukovar, kao i ostatak Podunavlja, vraćen je pod hrvatski suverenitet početkom 1998. godine, svršetkom procesa mirne reintegracije, no sudbina velikog dijela vukovarskih žrtava do danas nije poznata

njem tzv. Sarajevskog primirja 3. siječnja 1992., kojim je završila prva faza rata u Hrvatskoj.

Vojni analitičari smatraju da je na strateškoj razini bitka za Vukovar, gledano s aspekta zapovjedništva JNA, bila pogrešno postavljena i vođena. Budući da je Vukovar krajnja istočna točka Hrvatske, u početku vukovarske opsade JNA je već nadzirala područja s kojih je mogla učinkovitije ugroziti obranu Hrvatske, pa i sam grad Zagreb. Zapovjedništvo JNA je također umjesto blokade i zaobilazeњa grada, te nastavka ofenzive prema zapadu, izabralo opsadu i potpuno uništenje grada, iz čega se može zaključiti da

velikog dijela vukovarskih žrtava do danas nije poznata. I nakon četrnaest godina traganja za zarobljenim i na silno odvedenim hrvatskim braniteljima i civilima na području grada Vukovara, njih 504 (na dan 23. studenog o. g.) još uvijek se vode kao nestali. U listopadu ove godine pred Haškim je sudom počelo suđenje časnici JNA optuženim za ratne zločine u Vukovaru, čime je tragedija grada Vukovara četrnaest godina kasnije tek dijelom dobila svoj epilog. ■

hrvoje.barberic@zg.htnet.hr

Nastavak teksta iz prošlog broja

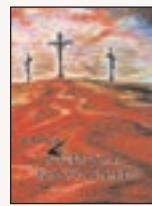

bama kod Vukovara priznao gubitak 1103 pripadnika JNA, Teritorijalne obrane i dobrovoljačkih postrojbi, te 110 oklopnih vozila i dva borbena zrakoplova kod Vukovara, no u stranim vojnim krugovima procjenjuje se da srpski gubici prelaze brojku od šest tisuća poginulih, te se prema nekim procjenama penju i na deset tisuća. O razmjerima gubitaka srpske strane kod Vukovara govori i pogibija generala JNA Mladena Bratića, te oko 300 uništenih tenkova i oklopnih vozila.

Unatoč gubitku Vukovara, Hrvatska je dobila tri dragocjena mjeseca

Josip Janković: "Svetlo kalvarije", Varaždin, 1999.

"Posvećeno palim, zatočenim i nestalim hrvatskim braniteljima u Domovinskom ratu i svima koji pate ranjeni ratom" - stoji na početku knjige *Svetlo kalvarije* čiji naslov, kako navodi sam autor, sugerira svjetlo u tami, izlaz u najvećoj nevolji. Knjiga na 190 stranica sadrži duhovne pjesme Josipa Jankovića, svećenika kojemu je ovo treća zbirka pjesama, a podijeljena je na dva dijela koja opisuju Kalvariju Boga i Kalvariju čovjeka. Prvi dio simboličnog naziva *Isusova uskrsna duga od znoja, suza i krvi* obuhvaća četiri poglavlja u kojima su sadržani stihovi posvećeni žrtvi Isusa na Kalvariji, dok drugi dio naslovjen *Dragulji znoja, krvi i suza u hrvatskom mozaiku nebeskog Jeruzalema* u stihovima podijeljenim u šest poglavlja opisuje Kalvariju hrvatskoga naroda. Za razliku od prve dvije Jankovićeve zbirke pjesama, *Sunčani osmjesi* (1998.) i *Nebo dječjeg oka* (1999.), koje su ponajprije namijenjene djeci, ova je ipak nešto težeg karaktera i kao takvu je lakše mogu razumjeti odrasli, napose oni koji su rat u većoj mjeri osjetili na vlastitoj koži. Ispod svake pjesme je i datum njezinog nastanka, a knjiga je obogaćena ilustracijama preuzetim iz druge knjige, crtežima biblijskih motiva Gustava Dorea. Naslovnicu je ilustrirao Darko Palačić - na prednjoj stranici je njegova slika *Otkupljenje* 1993., a na zadnjoj *Sablast rata u Hrvatskoj* 1991.

Nikolina PETAN

FILMOTeka**Oliver Twist (kino)**

- britansko-talijansko-francusko-česka drama (130 min.)
- distributer: Blitz film i video
- redatelj: Roman Polanski
- gl. glumci: Barney Clark (Oliver Twist), Ben Kingsley (Fagin)

Prije nego što sam pogledao najnovijeg *Olivera Twista*, posjetio sam na Internetu stranicu koja filmskim kritičarima služi kao baza podataka u kojoj mogu provjeriti gotovo sve podatke o većini filmova ikad snimljenih. Ovaj put mene je zanimalo koliko je puta priča o engleskom siročiću prenesena na veliko platno. Iako sam očekivao veliku brojku, rezultat od točno 20 filmova ipak me zapanjio. S nevjericom, ali i ufanjem u velikog Polanskog, pitao sam se što se može novoga pokazati u toliko puta ispričanoj priči. Na žalost, nevjerica je bila opravdana. Svaki put kada idete u kino gledati film Romana Polanskog, otprilike znate što možete očekivati - glumu velikih dramatičkih raspona, vrlo intrigantne (čitaj: kontroverzne) teme, kometiranje s nadnaravnim/dijaboličnim i slično. Ako to sve znate, rukopis najpoznatijeg poljskog redatelja jednostavno volite ili ne. Njegov najnoviji film, *Oliver Twist*, u potpunosti odudara od svega toga. Klasična Dickensova priča ispričana je bez zanosa i razloga. Naime, iz filma se uopće ne vidi zbog čega se Polanski (posebno nakon iznimno mračnih filmova *Djevojka i smrt*, *Deveta vrata* i Oscarima ovjenčanog *Pijanista*) odlučio na tu ekranizaciju. U potpunosti eskapistička, ne nudi ništa što još 1949. godine nije ponudilo istoimeni filmsko remek - djelo Davida Leana. Glavni adulti filma su savršena rekonstrukcija viktorijanskog Londona (iako je film većinom sniman u Pragu) te izvrsna uloga Bena Kingsleya. Sve ostalo nije uopće loše, daleko od toga, ali je toliko uobičajeno kvalitetno i dobro da često postaje upitno - zbog čega? Naravno da svaki film ne treba pružiti nešto novo, ali kad ga gledamo ipak zahtijevamo barem neki dokaz da gledamo film a ne BBC-jevsku TV adaptaciju.

Leon RIZMAUL

29. studenog 1969. Premjera Bitke na Neretvi

Premjera najsukupljeg jugoslavenskog filma, u kojem su sudjelovale i hrvatske producentske kuće, *Bitka na Neretvi* Veljka Bulajića održana je 29. studenoga 1969. u Sarajevu. Bio je to kraj osamnaestomjesečnog snimanja i duge montaže filma. U proizvodnju je bilo uključeno 58 tvornica, oko 10 tisuća vojnika, 140 topova, 400 puškostrojnica, 50 oklopnih vozila, 50 jahača i 28 kaskadera, a vozila su potrošila više od 2 milijuna litara goriva. Prema tadašnjim podacima tijekom snimanja ispušcano je i 800 tisuća metaka te utrošeno 152 tisuća metara filmske vrpce, od kojih je uporabljen 4742 metra. Svakako najveći film tadašnje kinematografije obilovalo je spektakularnim scenama, ali i svjetskim glumačkim imenima. Tako su Orson Welles, Yul Brinner, Franco Nero i drugi svojom pojавom pomogli i međunarodni uspjeh tog filma, koji je sljedeće, 1970. godine bio nominiran za Oscara, a svečana premijera filma održana je u novoizgrađenoj sali Skenderija u Sarajevu. Do danas je ostalo nejasno koliko je zapravo stajao taj, kako su ga tada smatrali, "najveći film naših naroda i narnosti", ali u vrijeme premijere baratalo se podacima od 4,5 pa sve do tada vrtoglavih 12 milijuna dolara.

26. studenog 1941. Dan zahvalnosti

Najveći američki obiteljski blagdan - Dan zahvalnosti službeno se slavi svakog četvrtog nedjeljka mjeseca studenoga. Tu odluku donio je američki Kongres, a zakon je 26. studenoga 1941. potpisao predsjednik Franklin Roosevelt. Tek tada je, s više od tristo godina zakašnjenja, taj Amerikancima važni blagdan dobio fiksni termin. Dotad se u pojedinim mjestima slavilo u različito vrijeme, a nerijetko se održavao i nekoliko puta iste godine. Taj običaj bijelci su donijeli sa sobom iz Europe, gdje se od poganskih vremena održao običaj da se u jesen bogovima zahvali na plodovima prirode, a početkom Dana zahvalnosti smatra se događaj neutvrđenog datuma davne 1621. Tada su Pilgrimi, europski doseljenici s broda Mayflower proslavili uspešan završetak prve žetve u novoj domovini. Uz petdesetak stanovnika Plymutha na svečanost su pozvani i Indijanci plemena Massachusetts. Svečanost je trajala tri dana, domaćini su pripremili divlje purice, guske i patke, a Indijanci su donijeli nekoliko jelena te dosta ribe i jastoga. Kao podsjetnik na ta davna vremena, u današnje vrijeme za Dan zahvalnosti svake godine diljem Amerike, na svečano ukrašenom stolu, završi oko osamdeset milijuna purica.

Leon RIZMAUL

INFOKUTAK**Izložba radova djelatnika MORH-a i GSOS-a**

U MORH-ovo Galeriju "Zvonimir" održat će se krajem godine **izložba radova djelatnika MORH-a i GSOS-a** na kojoj mogu sudjelovati svi koji se bave nekom vrstom likovne djelatnosti. Izložba će biti revijalnog karaktera, a svaki izlagač može prijaviti **najviše tri rada**. Ispunjenu prijavnicu (zatražiti u ustrojbenoj cjelini) potrebno je dostaviti u Galeriju najkasnije **do 1. prosinca** (poštom, faxom ili osobno), a radove **od 1. do 16. prosinca**, radnim danom od 9 do 14 sati ili prema dogovoru. Otvorene je planirano za **28. prosinca u 19 sati**, a izložba će trajati **do 20. siječnja 2006.**

U planu je i **izložba radova umirovljenih djelatnika MORH-a i GSOS-a** te se pozivaju svi zainteresirani da se jave u Galeriju "Zvonimir" u Zagrebu, Bauerova 33. Kontakt osoba: Zrinka Pillauer Marić, tel: 01/4567-926, fax: 01/4568-394, e-mail: galerija.zvonimir@mohr.hr

Argentinska vojska

Početkom XIX. stoljeća odore vojnika južnoameričkih zemalja bile su šarolike, neujednačene, i ni u kojem pogledu standardizirane. U smislu povjesnog naslijeda, temeljile su se na stilovima i oblicima dotadašnjih španjolskih i portugalskih vojnih odora, u skladu s činjenicom o kojoj je od tih dviju tadašnjih europskih sila koja novonastala zemlja bila ovisna.

Protokom vremena, bivše su kolonije odorama svojih vojnika pridodavale neke svoje značajke i posebitosti, kadšto u skladu sa svojim kulturnim osobitostima, a nerijetko pak zbog potreba koje su se pojavljivale na različitim bojištima. Neprijeporno je da su na stilski razvoj južnoameričkih vojnih odora uvelike utjecale i tadašnje britanske i francuske odore.

Što se Argentine tiče, za nju je cijelo stoljeće prošlo u znaku neprekidnog ratovanja: prvenstveno u borbama za potpuno stjecanje neovisnosti od Španjolske, potom u ratovanjima sa svojim susjedima, u obrani od indijanskih napada, ali i u građanskim ratovima. Neposredno prije proglašenja neovisnosti, godine 1807. dogodilo se da su se stanovnici Buenos Airesa rame uz rame sa španjolskim vojnicima borili protiv Engleza. U sljedećem razdoblju zemljom su upravljali moćnici u pojedinim pokrajinama (*caudillos*), a sve se to odražavalo i na izgled odora.

Sredinom sedamdesetih godina XIX. stoljeća upravo je kod argentinskih pješačkih postrojbi najvidljiviji bio francuski utjecaj: vojnici koji su se 1865. na različitim bojištima borili u Paragvaju nosili su pokrivala za glavu koja su izgledom podsjećala i na slična pokrivala Francuza, ali i na kape sjevernjaka u američkom građanskom ratu koji se vodio nekako istodobno. U početku crvene boje, argentinske su kape potkraj rata postale plave, baš kao i hlače. Crvena je boja ostala jedino na visokim i krutim ovratnicima koji su dopunjavalni ogrtač tipično francuskog kroja. U trenutku izbijanja sukoba, pješaci su na ramenima još nosili oveće zlatne epoleta s resama, no samo nekoliko godina kasnije one su u potpunosti nestale iz uporabe, baš kao i kaljače (gamašne). Francuski oblikovani ruksaci i pojasevi, baš kao i naoružanje zadržat će se još desetljećima.

Za razliku od njih, pripadnici pješaštva koji su se borili u Urugvaju nosili su crvene odore s vidljivim španjolskim pečatom.

Jurica MILETIĆ

www.croatianforces.co.uk

Premda relativno skromnog sadržaja, ipak ne možemo a ne pohvaliti inicijativu pojedinaca da 109. brigadu Hrvatske vojske, tj. jedan njezin dio, ne stave na Net. Nažalost, rijekost je na Mreži pronaći stranice posvećene hrvatskim ratnim postrojbama, a pogotovo je rijekost pronaći ih s autentičnim fotografijama. Očito, pripadnicima jedne od postrojbi vinkovačke brigade nije bilo teško skenirati razvijene slike, prevesti povjesnicu postrojbe na engleski i u konačnici zakupiti prostor i publicirati *stvar* na Internet.

Premda postoje razlozi za zamjerke na kvalitetu sitea, time se ovaj put, iz, priznajemo, subjektivnih razloga, nećemo zamarati. Fotografije su male, ali ipak postoje, nema hrvatskog teksta, no, i engleski je sasvim OK, ali je zato podstranica s linkovima prepuna korisnih i manje korisnih preporuka.

Definitivno najzanimljiviji dio sitea je dio nazvan *The Look* na kojem su publicirane fotografije ratnih odora i obuće, te znakovlja brigade, a dio pod imenom *Arsenal* ponovno nas podsjeća na skromno, ali i ubojito naoružanje kojim se brani Hrvatska. Kako bilo, čestitamo autorima i inicijatorima stranice, te im iskreno želimo da ubuduće njihov (i naš) site bude još bolji i kvalitetniji.

Ivan BELINEC

KVIZ

pripremio M. GALIĆ

1. Američke napadne podmornice klase *Los Angeles* pokreće:

- A AIP pogon
- B nuklearni pogon
- C dizelsko-električni pogon

2. Francuske fregate klase *La Fayette* osim u Francusku prodane su u:

- A Norvešku i Finsku
- B Singapur, Saudijsku Arabiju i Tajvan
- C Katar, Oman, Bangladeš i Australiju

3. Razarači klase *Lanzhou* grade se u:

- A Japanu
- B Južnoj Koreji
- C Kini

4. Broj aktivnih nosača zrakoplova u francuskoj ratnoj mornarici je:

- A jedan
- B dva
- C tri

5. Ruski ratni brod *Petar Veliki* je:

- A razarač
- B krstarica
- C krstaš

www.morh.hr